

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ**  
**УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА**

**Факультет філології та історії Глухівського НПУ ім. О. Довженка**

**МАТЕРІАЛИ**  
**ЗВІТНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**  
**СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ, ДОКТОРАНТІВ І**  
**МОЛОДИХ ВЧЕНИХ**

**«ОСВІТА ХХІ СТОЛІТТЯ:**  
**МОЛОДІЖНИЙ ВИМІР»**

**6 - 7 лютого 2020 року**

**Секція філософії**  
**Секція політології, соціології та права**

**м. Глухів:**  
**Глухівський НПУ ім. О. Довженка**  
**2020**

**УДК 37:005.745](082):[1+3](477)**

*Публікується за рішенням ради факультету філології та історії Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка  
(Протокол № 2 від 27.02.2020)*

*Відповідальний редактор*

Петренко Н. М. – голова ради наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів та молодих вчених факультету філології та історії, асистент кафедри історії, правознавства та методики навчання

Освіта XXI століття: молодіжний вимір : матеріали звітної науково-практичної конференції студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених (м. Глухів, 6-7 лютого 2020 року). Секція філософії. Секція політології, соціології та права. Глухів, 2020. 52 с.

До збірника увійшли тези доповідей звітної науково-практичної конференції здобувачів освіти «Освіта XXI століття: молодіжний вимір» учасників Секції філософії та Секції політології, соціології та права.

Матеріали будуть корисними для молодих дослідників, науковців, аспірантів, а також широкого кола читачів, які цікавляться актуальною науковою проблематикою

Погоджуючись взяти участь у конференції, автор (автори) та їх наукові керівники несуть відповідальність за достовірність викладеного матеріалу та висловлюють згоду на опублікування матеріалів своїх доповідей у мережі Інтернет.

## ЗМІСТ

### Секція філософії

Спащанський С. БУТТЯ ЛЮДИНИ ЯК БУТТЯ МОЖЛИВОСТЕЙ .....	5
--	---

### Секція політології, соціології та права

Бондарчук М. РОЛЬ І СТАТУС ЦЕРКВИ В ЖИТТІ ДЕРЖАВИ І СУСПІЛЬСТВА.....	7
Бурда І. СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ ВИМІРИ СТАЛОГО СУСПІЛЬСТВА .....	9
Зима М. ПРАВОВІ ІНСТИТУТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ .....	11
Колієнко А. ПРАВОВІ ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї.....	13
Пронін В. КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ В РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ В ХVІІІ – ХІХ СТ.....	15
Балабанов С. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ПАРЛАМЕНТУ УКРАЇНИ, ЙОГО СТРУКТУРА ТА ПОВНОВАЖЕННЯ.....	18
Бихова Д. ВИБОРЧИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ: СУТНІСТЬ, ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ЗНАЧЕННЯ .....	20
Бондарчук М. ОСВІТНІЙ ЦЕНТР ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ – МАЙДАНЧИК ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ПАРЛАМЕНТУ У МОЛОДІЖНОМУ СЕРЕДОВИЩІ .....	22
Бурда І. МОЛОДЬ У СКЛАДІ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ ІХ СКЛИКАННЯ: СОЦІОЛОГІЧНИЙ ВИМІР .....	24
Григор'їчева К. ПАРЛАМЕНТСЬКІ (ДЕПУТАТСЬКІ) ФРАКЦІЇ ТА МІЖФРАКЦІЙНІ ДЕПУТАТСЬКІ ОБ'ЄДНАННЯ (ДЕПУТАТСЬКІ ГРУПИ): СУТНІСТЬ, ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ, ПОВНОВАЖЕННЯ, ПРИКЛАДИ ДІЯЛЬНОСТІ У ПАРЛАМЕНТІ УКРАЇНИ ІХ СКЛИКАННЯ.....	27
Гринь Д. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС НАРОДНОГО ДЕПУТАТА УКРАЇНИ. НАРОДНІ ДЕПУТАТИ УКРАЇНИ – ПРЕДСТАВНИКИ МАЖОРИТАРНИХ ОКРУГІВ СУМЩИНИ ТА ЇХ ДІЯЛЬНІСТЬ У ПАРЛАМЕНТІ ІХ СКЛИКАННЯ.....	30
Зима М. ПЛАНУВАННЯ ЗАКОНОДАВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАРЛАМЕНТУ: ІНСТИТУТ ЗАКОНОДАВСТВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ .....	35
Колієнко А. ПОСТІЙНІ КОМІТЕТИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ: ПЕРЕЛІК, СТРУКТУРА, ПРАВОВІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ, ПРИКЛАДИ ДІЯЛЬНОСТІ .....	37
Клепець О. ІНСТИТУТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ДИТИНИ В УКРАЇНІ: ОСВІТНІЙ ОМБУДСМЕН .....	40

<b>Поскрипко Н.</b> РАДА ЄВРОПИ ТА УКРАЇНА. ДЕЛЕГАЦІЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ ІХ СКЛИКАННЯ У ПАРЛАМЕНТСЬКІЙ АСАМБЛЕЇ РАДИ ЄВРОПИ: СКЛАД, ПОВНОВАЖЕННЯ, УЧАСТЬ У РОБОТІ СЕСІЙ.....	43
<b>Сапун С.</b> ТИМЧАСОВІ СЛІДЧІ КОМІСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ: ПРАВОВІ ЗАСАДИ УТВОРЕННЯ ТА ПРИКЛАДИ РОБОТИ У ПАРЛАМЕНТІ УКРАЇНИ ІХ СКЛИКАННЯ.....	46
<b>Сергієнко Р.</b> РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОГО ПАРЛАМЕНТУ У ПРОЦЕСІ ПРОВЕДЕННЯ РЕФОРМ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	49

## СЕКЦІЯ ФІЛОСОФІЇ

**Спашанський Сергій**

студент 14-І групи,  
факультету філології та історії  
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

**Науковий керівник:**

**Заремський М.Й.** – канд. філос. наук, доцент  
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

### БУТТЯ ЛЮДИНИ ЯК БУТТЯ МОЖЛИВОСТЕЙ

Абрахам Маслоу, як один із основоположників гуманістичної психології, який розробив теорію людської мотивації, займався розробкою «психології буття» повноцінного розвитку особистості [1].

**Мета статті** полягає в тому, щоб розкрити буття людини як буття можливостей на основі теорій мотивації та самоактуалізації Абрахама Маслоу.

Займаючись в 1960 роках розробкою «психології буття», А. Маслоу довів, що феномен буття вартий окремого дослідження, можуть бути «пікові переживання» короткі епізоди, які дані всім людям, характеризуються відчуттям захвату або екстазу, ясністю і глибиною розуміння. Релігія, за Абрахамом Маслоу, виникла як система опису пікових переживань, яка набула самостійного значення і почала сприйматись, як відбиток паранормальної дійсності. Мотивація на цій стадії характеризується метамотивами – «цінностями буття» (істина, добро, краса тощо), які Маслоу виводить як належне до біологічної природи людини [1].

На основі теорії мотивації Абрахам Маслоу розробив відому «піраміду» базових потреб. За потреби він вважав фізіологічні потяги людини. На перший щабель ієрархії він ставить фізіологічні потреби. Маслоу ставить її за основу, оскільки людина, яка має потребу в їжі, безпеці, любові скоріше за все буде бажати їжі сильніше від усього іншого. Якщо перша ієрархія домінує, то все інше втрачає значення і людина всі сили сконцентрує на задоволення фізіологічних потреб, а не на потреби в любові, безпеці тощо.

Другою в ієрархії є потреба в безпеці. Якщо фізіологічні потреби задоволені, виникає нова група потреб. Це потреба в захищеності, стабільності, залежності, відсутності страху, тривоги і хаосу, потреба в порядку.

Якщо фізіологічні потреби і потреби в безпеці задоволені, то з'являється потреба в любові, приналежності. Потреба в любові – це також потреба як віддавати її, так і отримувати. Коли ця потреба не задовольняється, то особа переживає відсутність друзів, партнера або

дітей. Така людина буде хотіти зав'язати відносини з людьми і буде всіма силами прагнути добитися цієї мети.

Наступна потреба – це потреба в повазі. Майже всі люди в суспільстві мають потребу в високій самооцінці, в самоповазі людей які є їх соціальним оточенням. Задоволення потреби в самоповазі викликає відчуття впевненості в собі, сили, відчуття корисності, приналежності людини в світі.

Якщо навіть всі названі потреби людини задоволені, то все одно з часом у людини виникне занепокоєння і незадоволення. Як пише Маслоу, людина повинна бути тим, ким вона може бути. Вершиною ієрархії потреб є потреба в самоактуалізації. Самоактуалізовані люди виконують певну місію, мають певну ціль життя, вирішують певні завдання і певну місію, що відбирає в них багато сил і часу.

Маслоу розглядає людину, яка відчуває потреби, як тварину, яка рідко коли досягає певного задоволення, тільки на короткий час. Як тільки задоволена одна потреба, відразу ж з'являється друга, а потім і третя і наступні. Людина протягом свого життя безперервно чогось хоче. У людини з'являється бажання діяти і задовольнити існуючу потребу, отримати певне задоволення, що дає певну мотивацію до наступної дії.

Абрахам Маслоу присвятив все життя холістичному розумінню природи людини. Він вважав, що людина, насправді є не колекцію неврозів, а багатством потенційних можливостей, збагативши своїм вченням філософію науки [2].

Отже, проаналізувавши теорію мотивації та самоактуалізації Абрахама Маслоу, можна зробити певний висновок. Основою буття людини є «пікові переживання», згідно з теорією мотивації людської поведінки можна проаналізувати буття можливостей, в якому значну роль відіграють фізіологічні потяги людини. Ієрархія потреб передає сутність людини як істоти, яка хоче задовольнити свої потреби, і з задоволенням одних, з'являються інші. Так відбувається рух по ієрархії аж до самоактуалізації, яка є вершиною розвитку особистості.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Леонтьев Д. А. МАСЛОУ // Большая российская энциклопедия. Электронная версия (2017). URL: <https://bigenc.ru/philosophy/text/2190478> (дата звернення: 1.02.2020).
2. Маслоу А. Мотивация и личность. 3-е изд. Пер. с англ. 2008. 352 с. URL: [https://bookap.info/clasik/maslou\\_motivatsiya\\_i\\_lichnost\\_2008/g11.shtm](https://bookap.info/clasik/maslou_motivatsiya_i_lichnost_2008/g11.shtm) (дата звернення: 1.02.2020).

## **СЕКЦІЯ ПОЛІТОЛОГІЇ, СОЦІОЛОГІЇ ТА ПРАВА**

**Бондарчук Марина**

студентка 34-І групи,  
факультету філології та історії  
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

**Науковий керівник:**

**Федоров І. О.** - асистент кафедри історії,  
правознавства та методики навчання  
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

### **РОЛЬ І СТАТУС ЦЕРКВИ В ЖИТТІ ДЕРЖАВИ І СУСПІЛЬСТВА**

Одним з головних суспільних інститутів, який значною мірою впливає на перебіг суспільних та політичних процесів у державі, є церква. Українська держава та українська церква у своїй історії тісно пов'язані між собою.

Поняття «церква» зазвичай означає релігійну організацію духівництва й віруючих, об'єднану спільністю вірувань та обрядовості. Взаємодія між державою і церквою почалася одразу після виникнення цих двох інститутів. Тому актуальною проблемою на сьогодні є дослідження ролі між церквою та державою [3, с. 35-36].

Відомо, що релігія може виступати як один із важливих чинників державотворення, об'єднання народу. Завдяки ній може зміцнюватися авторитет країни у міжнародному плані. Однак, релігія, як світоглядна система, яка відображає статус держави і впливає на соціальні порядки може викликати конфлікти між іншими релігійними конфесіями. В Україні на початку XXI ст. почалася трансформація всіх сторін суспільного життя. До них відносяться зміни в політичній, економічній, соціальній та культурній сферах життя людини [1, с. 138].

Конституція України – ст. 35 закріплює право на свободу світогляду і віросповідання, що включає свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти одноособово чи колективно релігійні культи і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність. Церква і релігійні організації в Україні визнаються відокремленими від держави, а школа – від церкви [2].

Українське законодавство закріплює принцип відокремлення Церкви від держави. Але в Україні спостерігається традиційно значний вплив релігійних інституцій на суспільні відносини, на політичні події, що пояснюється історичним значенням та місцем церкви у житті слов'янських народів і особливістю національного менталітету, головною складовою якого є релігійна духовність [4, с.58].

Після проголошення незалежності на початку 1990-х років поліконфесійність отримала правове закріплення, і тому в нашій державі налічується понад 100 різних конфесій, церков, деномінацій, напрямів і течій [1, с. 146].

Церква набуває усіх властивостей інституту громадянського суспільства в сучасних умовах. Адже, будь-яке церковне утворення має свої характерні особливості. По-перше його створення визначається необхідністю задоволення релігійно-етичних прагнень людини. По-друге формування церкви або релігійної громади показує створення соціальних зв'язків між людьми з питань задоволення релігійних прав останніх. Також церковна діяльність займає відокремлену сферу релігійних відносин та питань; реалізація цих відносин пов'язана із використанням людьми свого права мати та сповідувати свою релігію.

Варто зазначити, що церква виступає формою організаційної інституціоналізації відповідної релігії; функціонування церкви відбувається зазвичай на засадах самоврядування та на основі власної системи норм; церковне життя врегульоване правом із метою захисту прав і свобод членів церковної общини та інших осіб [3, с. 36-38].

Церква виконує два основні напрями її соціальної діяльності: соціально – політичну та світоглядну. Церква завжди займала певну політичну позицію як суспільний інститут, тому залежно від останньої може надати релігії певні політичні риси. Ця функція реалізується церквою, наприклад у розробці та вдосконаленні власної соціальної програми з урахуванням змін у суспільстві та державі, у виступах у засобах масової інформації через звернення до громадян та влади, у проповідях священнослужителів, у виступах під час передвиборчих кампаній [4, с. 62].

Щодо світоглядної функції церкви, то схожі релігійні положення неоднаково пояснюються різними конфесіями. Але у своєму духовному вимірі українське суспільство залишається християнським. Система суспільного порядку базується на християнських цінностях.

Церква спрямовує свою роботу на добротність, співпрацю із системою соціального захисту держави. Монастирі, спеціальні церковні установи, релігійні організації: реалізують соціальні програми, метою яких є надання допомоги тим, хто цього потребує [3; с. 41].

Отже, церква виконує одну з важливих функцій у державі. Взаємовідносини держави й церкви є одним із видів суспільних відносин, який характеризується рівнем взаємозв'язків церкви та релігійних організацій з державою, ступенем їхнього взаємозв'язку, а також загальнолюдськими моральними принципами.



### ЛІТЕРАТУРА:

1. Коваль І. В. Церква в системі інститутів громадянського суспільства. *Держава і право* : зб. наук. пр. : Юрид. і політ. науки. – Київ, 2005. Вип. 38. 709 с.
2. Конституція України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution> (дата звернення: 28.01.2020).
3. Маринович М. Ф. Релігійна свобода в Україні: новітній досвід, задавлені недуги. *Релігійна свобода. Взаємини держави і релігійних організацій: правові та політичні аспекти*: Науковий щорічник. № 10. Київ, 2006. 172 с.
4. Стадніченко О. Релігія. Місце у побудові громадянського суспільства. *Віче*. Київ, 2004. № 12 (153). 69 с.

**Бурда Ірина**

студентка 34-І групи,  
факультету філології та історії  
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

**Науковий керівник:**

**Федоров І. О.** - асистент кафедри історії,  
правознавства та методики навчання  
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

### СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ ВИМІРИ СТАЛОГО СУСПІЛЬСТВА

Різноманітні концепції сталого розвитку суспільства чимдуж набирають обертів і широкого розголосу. У ХХІ столітті суспільство та явища, з ним пов'язані, є темою активного обговорення як для малих груп осіб певного роду діяльності, так і для форумів, засідань загальнодержавного та світового рівнів. Розрізняють три види вимірів сталого суспільства: економічний, екологічний та соціальний. Власне у цій статі я хочу сконцентрувати увагу на третьому – соціальному вимірі, адже переважна більшість досліджень стосується економічного та екологічного складників питання [2, с. 23].

При вивченні даного питання слід сконцентруватися на базисах, які мають системний характер. Тих, що віддзеркалюють стан нинішньої соціальної відповідальності суспільства, а саме окремо всіх його «учасників»: держави, бізнесу, громадян та людей в цілому.

Про гостроту глобальних соціально-економічних і екологічних проблем і ризиків свідчать дані, що містяться в прикінцевій доповіді ООН «Цілі розвитку тисячоліття» [4]. В ньому висвітлено підсумки 15-річної роботи, спрямованої на досягнення восьми цілей. Ці цілі були проголошені в Декларації тисячоліття. В ній висвітлюється велика кількість світових надбань за останні роки та разом з тим формулюються найбільш гострі соціальні та економічні проблеми, вирішення яких є пріоритетним для планети найближчим часом. Автори доповіді

підкреслюють, що, не зважаючи на величезний прогрес, досягнутий за останні 15 років і намічені позитивні тенденції, основних цілей досягнуто не було.

На 2015 рік основними завданнями було: ліквідація бідності та голоду, забезпечення загальної та доступної початкової освіти, скорочення дитячої смертності, забезпечення екологічної стійкості. Було створено систему глобального партнерства для вирішення цих проблем, однак вони так і не були остаточно вирішені.

За даними ООН, станом на сьогодні близько 800 млн людей як і раніше живе в умовах крайньої бідності; кожен дев'ятий житель планети страждає хронічним недоїданням, близько 160 млн. дітей голодують, 57 млн. дітей молодшого шкільного віку не відвідують школу. Понад 1,3 млрд. осіб (20% населення світу) позбавлені можливості користуватися джерелами електроенергії. У світі в цілому майже половина працівників працевлаштована на умовах нестабільної зайнятості. Збільшується міжкраїнна диференціація доходів населення. Мільйони людей не можуть користуватися досягненнями прогресу, особливо найбідніші та малозабезпечені, в силу своєї статі, віку, інвалідності, етнічної приналежності або географічного місця проживання. Більше 50% людей, що знаходяться в умовах крайньої бідності, є жителями п'яти країн: Індії, Нігерії, Китаю, Бангладеш і Демократичної Республіки Конго [4, с. 9].

Визначення поняття «sustainable development» (сталий розвиток) було запропоновано в 1987 р. Міжнародною комісією з навколишнього середовища і розвитку, яку очолювала прем'єр-міністр Норвегії Г. Х. Брундтланд. Сталий розвиток – це такий розвиток, який задовольняє потреби теперішнього часу, але не ставить під загрозу можливості майбутніх поколінь задовольняти свої потреби. Концепція сталого розвитку дійсно передбачає певні обмеження в області експлуатації природних ресурсів, але ці обмеження не є абсолютними, а відносними і пов'язані з сучасним рівнем техніки і соціальної організації, і пов'язані зі здатністю біосфери справлятися з наслідками людської діяльності [1, с. 10].

Для сталого глобального розвитку потрібно, щоб ті, хто має в своєму розпорядженні великі кошти, узгодили свій спосіб життя з екологічними можливостями планети, наприклад в тому, що стосується споживання енергії. Далі можна відзначити, що в результаті швидкого зростання чисельності населення навантаження на природні ресурси може збільшитися, а темпи зростання рівня життя сповільнитися; таким чином, стійкий і довготривалий розвиток можливий лише в тому випадку, якщо розміри і темпи зростання чисельності населення будуть узгоджуватися з мінливим продуктивним потенціалом екосистеми [3, с. 12].

Отже, стійкий і довготривалий розвиток являє собою не незмінний стан гармонії, а скоріше процес змін, в якому масштаби експлуатації ресурсів, напрямок капіталовкладень, орієнтація технічного розвитку та інституційні зміни узгоджуються з нинішніми і майбутніми

потребами. Цей процес не є простим або безперешкодним. Болісна процедура вибору неминуча. Таким чином, в кінцевому рахунку, в основі стійкого і довготривалого розвитку повинна лежати політична воля [1, с. 10].

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. Доклад Всемирной комиссии по вопросам окружающей среды и развития, 1987. 412 с. URL: <https://www.un.org/ru/ga/pdf/brundtland.pdf> (дата звернення: 1.02.2020).
2. Основы устойчивого развития: Учеб. пособие / Под общ. ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника. Сумы: ИТД «Университетская книга», 2005. 654 с.
3. Перелет Р. А. Выявление показателей устойчивого развития. *Проблемы окружающей среды и природных ресурсов*. ВИНТИ, 1995. № 6
4. Цели развития тысячелетия: доклад за 2015 год. Нью-Йорк: ООН, 2015. 75 с. URL: <https://www.un.org/ru/millenniumgoals/mdgreport2015.pdf> (дата звернення: 1.02.2020).

**Зима Марина**

студентка 34-І групи,  
факультету філології та історії  
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

**Науковий керівник:**

**Федоров І. О.** - асистент кафедри історії,  
правознавства та методики навчання  
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

#### ПРАВОВІ ІНСТИТУТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ

Однією з найважливіших ознак розвинутої демократії та правової держави є реальне забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина. В Україні, нині, постає питання про проблему гарантування цих прав і свобод. Міжнародні акти присвячені даному питанню вперше були ратифіковані УРСР як суб'єктом міжнародного права ще в 50-х роках. Однак процес їх реалізації розпочався лише з моменту проголошення незалежності України.

Існування ефективної системи забезпечення прав людини є однією з головних ознак правової держави, її способом існування, адже правова держава забезпечується шляхом фундаментальних правових принципів які закріплюються на конституційному рівні й групуються навколо основної ідеї пріоритету цінності прав і свободи людини [1, с. 19]. Все це зумовлює потребу дослідження правових інститутів.

Україна має діючий організаційно-правовий механізм захисту прав і свобод людини та громадянина, який включає в себе інституційні структури — Президента, Верховну Раду, Кабінет Міністрів, судову систему, прокуратуру та інші правозахисні органи. Створено

громадські правозахисні організації, а саме Українсько-американське бюро захисту прав людини, Українську правничу фундацію з Центром прав людини.

За ст. 101 Конституції України, яка була прийнята 28 червня 1996 року, вперше було закріплено положення де вказувалося, що парламентський контроль за дотриманням конституційних прав і свобод людини та громадянина здійснює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини.

Цей орган відомий під назвою «омбудсмен» і Законом України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» регулює правовий статус українського правозахисника. У юридичній енциклопедії за 1997 рік, інститут омбудсмена визначений так: «...спеціальна посадова особа парламенту, яка стежить за законністю дій державних органів і дотриманням прав і свобод громадян». Також існує певна специфіка законодавчого регулювання діяльності інституту Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Насамперед — це деяка розосередженість законодавчого регулювання діяльності українського омбудсмена, що включає в себе Конституцію України 1996 р., Закон України «Про державну службу» 1993 р., Закон України «Про звернення громадян» 1996 р., Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» 1997 р. [2]. Насамперед слід зазначити, що мета функціонування служби Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини спрямована на повноцінне забезпечення реалізації своїх прав людиною, її свободою, потреб та інтересів. Варто зазначити й те, що український омбудсмен наділений парламентськими контрольно-наглядовими та законодавчими повноваженнями.

Також на сьогодні існує певна база законодавства для громадян для практичного втілення наданого Конституцією України їм права на звернення до органів влади, оскаржувати рішення, дії чи бездіяльність органів влади та посадових осіб. Це право представлене Законом України «Про звернення громадян».

До обов'язків Президента України також входить обов'язок приділяти увагу питанням реалізації права громадян щодо звернення і підтвердження чого є укази глави держави, наприклад, від 19 березня 1997 року № 241 «Про заходи щодо забезпечення конституційних прав громадян на звернення», від 13 серпня 2002 року № 700 «Про додаткові заходи щодо забезпечення реалізації громадянами конституційного права на звернення».

Регулюються ці питання постановою Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 року № 348 «Про затвердження Інструкції з діловодства за зверненнями громадян в органах державної влади і місцевого самоврядування, об'єднаннях громадян, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності, в засобах масової інформації», іншими актами Кабінету Міністрів України та низкою нормативно-правових актів центральних органів виконавчої влади.

Отже, на державу покладається обов'язок не тільки визнання а ще й забезпечення прав людини та громадянина. Правові інститути захисту та забезпечення прав людини в Україні є окремими правовими категоріями які регламентують права і свободи людини в конкретній її сфері життєдіяльності, при цьому визначаючи які зобов'язання повинна виконувати держава задля забезпечення прав людини та гарантіями якими підкріплені ці права та свободи.

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. Пушкіна О.В. конституційний механізм забезпечення прав людини і громадянина в Україні: проблеми теорії і практики. Автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02. Харків, 2008. URL: <http://www.disslib.org/konstytutsiynyi-mekhanizm-zabezpechennja-prav-ljudyny-i-hromadjanyna-v-ukrayini-problemy.html> (дата звернення: 29.01.2020).
2. Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради з прав людини»// ВВР України. – 1998. - № 20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 29.01.2020).

**Колієнко Анжеліка**

студентка 44-І групи,

факультету філології та історії

Глухівського НПУ ім. О. Довженка

**Науковий керівник:**

**Федоров І. О.** - асистент кафедри історії,

правознавства та методики навчання

Глухівського НПУ ім. О. Довженка

#### ПРАВОВІ ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї

Нині однією з найбільш актуальних проблем у суспільстві нашої держави є збільшення випадків насильства в сім'ї. Українське телебачення перенасичене різноманітними ток-шоу з приводу цього питання. Також існує низка благодійних організацій, які активно допомагають захистити права постраждалих від насилля і піддають гласності такі прояви жорстокості.

Поширеність проблеми домашнього насильства відбулась з проголошенням України незалежною в 1991 році. Раніше скаржитись щодо негараздів в «справах сімейних» було соромно і не підтримувалось суспільством. По-перше, жінки, діти, а іноді й чоловіки – боялися розголосу. По-друге, правоохоронні органи не поспішали приймати заяву від постраждалої особи, мовляв «з ким не буває», «б'є значить любить» тощо. По-третє, поняття «насильство в сім'ї» у людей асоціювалось тільки з фізичною шкодою [3].

Нині існує конкретний закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», у статтях якого все чітко прописано, починаючи від визначення даного

словосполучення до проблеми нашого дослідження – правових шляхів подолання насилля в сім'ї.

Згідно згаданого закону, домашнє насильство визначається як «...діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї...» [1]. У статті 3 закону «Про запобігання та протидію домашньому насильству» наявне значно розширене коло осіб, котрі можуть бути кривдниками: наречені, подружжя, колишнє подружжя, батьки, діти, брати, сестри, опікуни, бабусі, дідусі, тітки, дядьки та інші [1]. Окрім цього, виокремлюються такі види насилля: фізичне, психологічне, сексуальне та економічне (ст.1) [1].

Зараз державна політика щодо протидії домашнього насилля базується на швидкому реагуванні та наданні різнобічної допомоги постраждалим. Суб'єктів, які безпосередньо займаються ліквідацією проявів жорстокості в межах сім'ї, існує безліч. Такими є спеціально уповноважені органи, загальні спеціалізовані установи, певні служби тощо [3]. Загалом, першою установою, до якої варто звертатися постраждалим, є поліція. Національна поліція України повинна приймати заяви такого характеру, брати кривдників на спеціальний облік, співпрацювати з іншими установами, які займаються протидією насильству в сім'ї.

У 2018 році відбулись певні зміни у правовому полі щодо відповідальності за вчинення домашнього насилля. Зокрема, відтепер за окремі види насильства передбачена не тільки адміністративна відповідальність, а ще й кримінальна, яка полягає в позбавленні волі до двох років, обмеженні волі до п'яти років.

Дуже багато жертв насильства звикли до мовчання. Досить часто люди терплять роками. У зв'язку з цим окремі статті закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» передбачені навіть для медичного персоналу, адже постраждалі часто звертаються за допомогою. Лікар чи медсестра обов'язково мають повідомити правоохоронні органи в разі підозри, що даний пацієнт страждає від насилля. Працівники навчальних закладів також зобов'язані донести до відома про такі ситуації. Діти, особливо молодшого шкільного віку, не обізнані з приводу того, куди можна звернутися, якщо батьки б'ють їх чи морально принижують. Саме тому вчитель, побачивши синці, поганий настрій, знервованість дитини, повинен звернути на це увагу і розібратися. Без допомоги шкільного психолога тут також не обійтись [3].

Згаданим законом «Про запобігання та протидію домашньому насильству» передбачені заходи у сфері запобігання насилля в сім'ї, головним, з яких, на нашу думку, є проведення масових інформаційних заходів серед населення, окремо в навчальних закладах; вивчення причини даної проблеми, збір статистичних даних; залучення ЗМІ з метою розповсюдження

відомостей тощо (ст.19) [1]. Лише через інформаційну обізнаність громадян України можна зменшити відсоток випадків домашнього насильства.

Таким чином, влада має сприяти тому, щоб громадяни нашої держави, котрі страждають від насильства в сім'ї, знали, як можна уберегти себе від фізичного чи морального знуцання. Люди мають зрозуміти, що не варто мовчати про свої проблеми і що захист в нашій країні знайти реально.

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення: 1.02.2020).
2. Запорожцев А. В., Лабунь А. В. та інші. Насильство в сім'ї та діяльність органів внутрішніх справ щодо його подолання: навчально-методичний посібник для курсантів вищих навчальних закладів МВС України. URL: <https://www.osce.org/ukraine/93319?download=true> (дата звернення: 1.02.2020).
3. Комарова О. В. Домашнє насильство: кого і за що карає закон? *Радіо Свобода Україна*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/details/29000805.html> (дата звернення: 1.02.2020).

**Пронін Владислав**

студент 44-І групи,  
факультету філології та історії  
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

**Науковий керівник:**

**Федоров І. О.** - асистент кафедри історії,  
правознавства та методики навчання  
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

### КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ В РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ В XVIII – XIX СТ.

Сьогодні, як і декілька століть тому, тема кримінальної відповідальності є актуальною, оскільки встановлює порядок у суспільстві. Так проблема стосується кожної країни і тому, розглядаючи це питання, треба звернути увагу на те, як Російська імперія вирішує це питання.

Збільшенням кримінальних злочинів постає потреба у створенні Кодексу, який буде визначити міру покарання. Така проблема постає у Російській імперії в період XVIII – XIX ст. Але процес формування кримінального права в Російській імперії відбувається ще XV ст. Важливою подією у цей період стала написання Судебника - перший великий збір законів. У ньому встановлювалося покарання за вчинення крадіжки, а також порядок виявлення злочинця.

На формування кримінального закону впливало багато факторів. Насамперед доба Просвітлення принесла собою багато нових підходів до формування закону. Аналіз розвитку ідеї попередження злочинності в цей період не буде повним, якщо не сказати, що найбільшу увагу цій ідеї приділяв Монтеस्क'є. Він наголошував на тому, що попередження злочину є важливішим за покарання.

Формування поглядів та ідей, які містили більш широкий спектр попереджувальної політики стосовно злочинності неповнолітніх, спостерігається в законодавстві Російської імперії XVII – XVIII ст. До історичних пам'яток цього періоду можна віднести укази Катерини II 1765 р., Звід законів Російської імперії 1832 р. та Уложення про покарання кримінальні й виправні 1845 р., у яких встановлювалась повна неосудність осіб у віці до 10 років, а для осіб віком від 10 до 17 років передбачалось обов'язкове пом'якшення покарання (у 1765–1832 рр.), особи визнавались неповнолітніми у віці від 14 до 21 року (1845 р.). У 1860-ті рр. в Російській імперії відбулася технічна революція та перехід до капіталізму. У ті ж часи злочинність неповнолітніх стала серйозною проблемою для суспільства, а причиною цього явища вважали поганий стан релігійного й морального виховання дітей у родині та школі.

У Військовому статуті Петра I вказувалося, що покарання за крадіжку пом'якшується або особа взагалі не карається, якщо це дитина і вона може бути віддана батька на виховання. Проте в згаданому джерелі не були визначені межі дитинства. Разом з тим Статутом була закріплена ідея не тільки виключення відповідальності дітей, а й її пом'якшення. І якщо погляди на вікові межі кримінальної відповідальності неповнолітніх далі в історії України і Росії змінювались, то незмінним залишався принцип її пом'якшення. Нову спробу законодавчого вирішення питання про вікову неосудність було зроблено указом Катерини II в 1765 р. Цей акт тривалий час визначав особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх. За цим указом була встановлена повна неосудність осіб віком до 10 років, а щодо дітей від 10 до 17 років передбачалося обов'язкове пом'якшення покарання. За магдебурзьким правом неповнолітні звільнялись від страти та тілесних покарань. До цієї категорії осіб відносилися хлопчики віком до 14 та дівчата – до 13 років.

Звід законів Російської імперії в редакції 1842 р. передбачав, що малолітніх у віці до 10 років слід вважати повністю неосудними і віддавати без покарання на перевиховання батькам чи опікунам. В той же час особи віком від 10 до 14 років, які вчиняли злочин «з розумінням», підлягали відповідальності на загальних підставах, за винятком каторжних робіт та деяких інших покарань. Уложення про покарання кримінальні та виправні 1845 р. встановило, що особа може бути притягнута до відповідальності з 10-річного віку. Для більш старших дітей, що вчинили суспільно небезпечне діяння, встановлювались пільгові умови призначення покарання. За необережні злочини неповнолітні не підлягали покаранням взагалі та



віддавалися батькам та опікунам для домашнього виправлення. У випадку, коли щодо дитини приймалося рішення про позбавлення волі, Уложення забороняло її тримання разом із дорослими злочинцями. Уложення 1845 р. було першим актом, який досить детально регулював особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх.

У другій половині XIX століття суспільство починає усвідомлювати, що покарання неповнолітніх повинно носити виправний характер і бути спрямованим на викорінення тих негативних рис особистості або усунення несприятливих обставин, які сприяли вчиненню злочину. В свою чергу, для забезпечення виправлення неповнолітніх злочинців необхідно було створити новий тип закладів для відбування покарання, які б докорінно відрізнялися від в'язниці та сприяли досягненню виправлення. Один з ідеологів тюремної реформи російський правознавець Д.І.Завалишин активно відстоював необхідність запровадження виправних закладів для неповнолітніх злочинців, зважаючи, перш за все, на те, що з малолітніх правопорушників «надалі виходять закоренілі злочинці, які не лише тримають у постійній тривозі суспільство зухвалими замахами, але й спокушають у свою чергу на злочини нові покоління дітей».

Поява виправних закладів для неповнолітніх пов'язана з проведенням судової реформи 1864 року. Дана ідея отримала своє нормативне закріплення в «Статуті про покарання, що накладаються мировими суддями», прийнятому в цьому ж році. Відповідно до ст. 6 Статуту зазначалося, що у разі наявності в місцевості державних виправних притулків, сюди на заміну тюремного ув'язнення за вироками мирових суддів можуть бути направлені неповнолітні злочинці віком від 10 до 17 років.

Більш чітко правовий статус вищезазначених притулків та колоній був конкретизований Законом Російської імперії від 5 грудня 1866 року «Про створення притулків та колоній для морального перевиховання неповнолітніх злочинців», затвердженим імператором Миколою I. Закон визначив стандартні правила створення і діяльності подібних пенітенціарних закладів Російської імперії. Крім державних притулків і колоній для неповнолітніх злочинців Законом передбачалася можливість їх заснування земствами, громадськими і духовними установами, приватними особами.

Отже, в XVIII – XIX століття в Російській імперії утвердилася розгалужена система пенітенціарних установ в яких відбували покарання неповнолітні злочинці. Нормативними актами початку XIX століття, а саме Положенням «Про виховно-виправні заклади для неповнолітніх» було визначено, що установи для відбування покарання для неповнолітніх мають виховний, попереджувальний характер і повинні йменуватися виховно-виправними, чим підкреслювався пріоритет виховання у їхній діяльності. Але була відсутня єдина система

виховання та навчання, яка визначалася педагогічним персоналом на місцях окремо для кожної виховно-виправної установи.

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. Харсеева О.В. Развитие судопроизводства по делам несовершеннолетних в пореформенной России (вторая половина XIX - начало XX вв.) URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/razvitie-sudoproizvodstva-po-delam-nesovershennoletnih-v-poreformennoy-rossii-vtoraya-polovina-xix-nachalo-hh-vv> (дата звернення: 16.01.2020).
2. Дриль Д.А. Малолетние преступники : монография. Москва, 1888. Вып. 2. 267 с. URL: <http://biblioclub.ru/index.php?page=book&id=59183> (дата обращения: 16.02.2020).
3. Чистяков О.И. Российское законодательство X-XX веков в 9 т. Том 6. 1988. 432 с

**Балабанов Сергій**

студент 24-І групи,

факультету філології та історії

ГНПУ імені Олександра Довженка

**Науковий керівник:**

**Сліщенко Л. В.** - канд. політ. наук, доцент

кафедри історії, правознавства та методики навчання

Глухівського НПУ ім. О. Довженка

### КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ПАРЛАМЕНТУ УКРАЇНИ, ЙОГО СТРУКТУРА ТА ПОВНОВАЖЕННЯ

У переважній більшості країн світу парламент є основним державним органом разом з президентом, прем'єр-міністром та ін. Україна також не є виключенням. Мета цієї роботи з'ясувати повноваження парламенту України, його структуру і конституційно-правовий статус.

Згідно з розділом IV Конституції України парламент – Верховна Рада України є єдиним органом законодавчої влади в Україні [1, ст. 75]. На відміну від більшості країн Європи Верховна Рада є однопалатним парламентом. Чотириста п'ятдесят народних депутатів України, що обираються за певним типом виборчої системи і становлять її Конституційний склад [1, ст. 76]. Організовує та координує роботу Верховної Ради, її органів, підписує прийняті нею акти, представляє Верховну Раду України на всіх рівнях – Голова Верховної Ради. Допомогає виконувати обов'язки та заміщає Голову у разі відсутності Перший заступник, а його обов'язки у разі відсутності останнього - виконує заступник Голови [2, ст. 78, 80].

З числа народних депутатів формуються комітети парламенту – органи Верховної Ради, створені для здійснення законопроектної роботи за окремими напрямками [1, ст. 89; 2, ст. 1].

Здійсненням парламентського контролю шляхом розслідування питань, що складають суспільний інтерес займаються Тимчасові слідчі комісії, та Тимчасові спеціальні комісії вони також займаються підготовкою і попереднім розглядом питань, а також підготовкою і доопрацюванням проектів звітів з питань, які вони розглядають та інших актів парламенту України [3, ст. 1].

Також до структури парламенту входять добровільні об'єднання – фракції [4, ст. 13]. ВРУ, кожен її структурний комітет, кожен депутат має свій офіційний сайт.

Повноваження у парламенту дуже широкі. До повноважень у сфері законодавства належать: внесення змін до Конституції України, надання законом згоди на обов'язковість міжнародних договорів України та денонсація міжнародних договорів України, затвердження переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації, визначення правових засад вилучення об'єктів права приватної власності, затвердження законом Конституції АР Крим, змін до неї [1, ст. 76].

Основними повноваженнями у сфері парламентського контролю є: прийняття Регламенту Верховної Ради України, здійснення парламентського контролю у межах, визначених цією Конституцією та законом, призначення на посаду та звільнення з посади керівника апарату Верховної Ради України, Верховна Рада України обирає із свого складу Голову Верховної Ради України, Першого заступника і заступника Голови ВРУ та відкликає їх з цих посад, здійснення законопроектної роботи, підготовку і попередній розгляд питань, віднесених до її повноважень, [2, ст. 78].

Виконання контрольних функцій відповідно до Конституції України створює з числа народних депутатів України комітети Верховної Ради України та обирає голів, перших заступників, заступників голів та секретарів цих комітетів, Верховна Рада України у межах своїх повноважень може створювати тимчасові спеціальні комісії для підготовки і попереднього розгляду питань, тощо. [2, ст. 89].

Повноваженнями в установчій сфері є: призначення виборів Президента України у строки, передбачені Конституцією, встановлення державних символів України, утворення і ліквідація районів, встановлення і зміна меж районів і міст, віднесення населених пунктів до категорії міст, найменування і перейменування населених пунктів і районів, призначення чергових та позачергових виборів до органів місцевого самоврядування, ОТГ, затвердження загальнодержавних програм, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку, охорони довкілля, тощо [1, ст. 76].

До повноважень у сфері економіки можна віднести: затвердження і контроль, Державного бюджету, затвердження загальнодержавних економічних програм [1, ст. 76].

Важливими є повноваження парламенту у сфері зовнішньої політики: визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики, схвалення рішення про надання військової допомоги іншим державам, про направлення підрозділів Збройних Сил України до іншої держави чи про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України [1, ст. 75] тощо.

Отже парламент має чітку структуру, яка здатна до саморегулювання і забезпечує правову систему Української держави.

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution> (дата звернення: 8.02.2020).
2. Закон про Регламент Верховної Ради. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17> (дата звернення: 8.02.2020).
3. Закон України про тимчасові слідчі комісії, спеціальну тимчасову слідчу комісію і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/400-20> (дата звернення: 8.02.2020).
4. Закон України про статус народного депутата України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12> (дата звернення: 8.02.2020).

**Бихова Дарина**

студентка 44-І групи,

факультету філології та історії

ГНПУ імені Олександра Довженка

**Науковий керівник:**

**Слінченко Л. В.** - канд. політ. наук, доцент

кафедри історії, правознавства та методики навчання

Глухівського НПУ ім. О. Довженка

#### ВИБОРЧИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ: СУТНІСТЬ, ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ЗНАЧЕННЯ

Правове регулювання виборів в форматі Виборчого Кодексу застосовується в 12 державах з 57, а саме: Албанія, Азербайджан, Вірменія, Білорусь, Бельгія, Болгарія, Грузія, Македонія, Молдова, Туркменістан, Франція, та деякі провінції Канади).

Виборчий кодекс України – це кодифікований законодавчий акт, який визначає гарантії права громадян на участь у формуванні складу представницьких органів державної влади України, представницького органу влади Автономної Республіки Крим та представницьких органів і виборних осіб місцевого самоврядування, а також регулює підготовку та проведення різних типів виборів.

Прийняття Виборчого Кодексу України було одним із зобов'язань нашої держави перед такою впливовою міжнародною організацією як Рада Європи. Першим кроком на шляху формування такого Кодексу стали закони України «Про вибори народних депутатів України» 1997 року та «Про політичні партії в Україні» 2001 року [2].

Вперше проєкт Виборчого кодексу України було розроблено робочою групою під керівництвом Юрія Ключковського і зареєстровано у парламенті у березні 2010 року. Саме цей проєкт отримав позитивний висновок комісії «Демократія через право» ( Венеціанської Комісії) – статутного органу Ради Європи.

Згодом проєкт Кодексу ініціювали народні депутати України VIII скликання Андрій Парубій, Олександр Черненко і Леонід Ємець і подали його до парламенту у жовтні 2015 року.

У листопаді 2017 року Верховна Рада України в першому читанні прийняла Виборчий кодекс мінімально необхідною кількістю голосів – 226-ма. Ця подія стала несподіванкою як для народних депутатів, так і для всіх громадян [1].

Упродовж двох років від народних депутатів надійшло близько 4,5 тис. поправок, та й сам об'єм Кодексу став надзвичайно великим - 460 сторінок. В останні дні своєї роботи, у червні 2019 року Верховна Рада України VIII скликання ухвалила законопроєкт у другому читанні. Проте у вересні новообраний у травні 2019 року президент України Володимир Зеленський подав у вересні Виборчий кодекс для повторного розгляду перед новообраними у липні 2019 року народними депутатами зі своїми пропозиціями.

У грудні 2019 року Виборчий Кодекс було ухвалено з результатом - 330 депутатів проголосували «за».

Варто зауважити, що Виборчий Кодекс складається з чотирьох книг. Книга перша включає такі глави, як: загальні засади виборів; органи адміністрування виборчих процесів; реєстрація виборців та списки виборців; матеріально-технічне і фінансове забезпечення виборів; підготовка і проведення голосування та підрахунку голосів виборців; передвиборна агітація та інформаційне забезпечення виборів: оскарження порушень виборчого законодавства

До Книги другої віднесені такі глави, як: вибори Президента України та вибори народних депутатів України. Розділи присвячені: загальним положенням стосовно виборів; висуванню і реєстрації кандидатів; особливостям фінансування, інформаційного забезпечення та передвиборної агітації на виборах; особливостям підготовки і проведення голосування та встановлення результатів виборів [3].

Книга третя містить, відповідно, глави: вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим; вибори депутатів сільських, селищних, міських, районних рад, об'єднаної

територіальної громади; вибори сільських, селищних, міських голів, старост; вибори депутатів міських, обласних рад [3].

До четвертої книги відноситься організація місцевих виборів, фінансове і матеріально-технічне забезпечення підготовки та проведення місцевих виборів, висування та реєстрація кандидатів на місцевих виборах [3].

Отже, Виборчий Кодекс України – це один із найважливіших елементів формування якісних та професійних представницьких органів і обрання їх посадових осіб. Проте вже на сьогодні пропонується внести зміни до Виборчого Кодексу, а саме: надати можливість електронного голосування як у Франції. Закріпити положення про підвищення гендерної рівності кандидатів у списках політичних партій як, наприклад, у Бельгії.

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. Виборчий Кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20> (дата звернення 30.01.2020).
2. Голос України. URL: <http://www.golos.com.ua/> (дата звернення 30.01.2020).
3. Новий Виборчий кодекс набрав чинності. *Українська правда*. URL: <https://www.google.com/amp/s/www.pravda.com.ua/news/2020/01/1/7236340/index.amp> (дата звернення 30.01.2020).

**Бондарчук Марина**

студентка 34-І групи,

факультету філології та історії

ГНПУ імені Олександра Довженка

**Науковий керівник:**

**Слінченко Л. В.** - канд. політ. наук, доцент

кафедри історії, правознавства та методики навчання

Глухівського НПУ ім. О. Довженка

### ОСВІТНІЙ ЦЕНТР ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ – МАЙДАНЧИК ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ПАРЛАМЕНТУ У МОЛОДІЖНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Освітній центр Верховної Ради України – це сучасний інформаційний простір у приміщенні парламенту. Ініціатором його створення був тодішній голова Верховної Ради Андрій Парубій. Він зазначав, що ідея Освітнього центру з'явилася під час його відвідування Великої Британії у 2018 році. У Парламенті Великої Британії діє схожий центр і користується великою популярністю серед дітей і було вирішено реалізувати подібну ідею у Верховній Раді України [3].

У відкритті Освітнього центру взяв участь Голова Представництва Європейського Союзу в Україні Хюг Мінгареллі. Хюг Мінгареллі також вказував, що Верховна Рада є ключовою інституцією країни, яка останні п'ять років відіграє дуже значну роль у зміцненні демократії. Він запевнив: «Ми, як і раніше, будемо стояти поряд з вами, поряд з українським народом» [3].

Директорка Регіональної місії USAID в Україні, Білорусі та Молдові С'юзан Косінскі Фріц у своєму виступі під час відкриття Центру підтвердила, що підвищення рівня ознайомленості з демократичними процесами є дуже важливим для становлення та укріплення демократичних процесів. І саме тому USAID вирішила підтримати створення цього Центру [2].

Андрій Парубій розповідав, що Освітній центр дасть змогу залучити молодь, дітей до вивчення історії українського парламентаризму. Також дуже важливо розуміти значення Верховної Ради України в історії українського державотворення, оскільки у найбільш складні для Української держави часи власне тут, у Верховній Раді, приймалися ключові рішення для її розвитку [2].

Центр заснувала Верховна Рада за підтримки проекту ЄС-ПРООН з парламентської реформи та Програми USAID «РАДА: підзвітність, відповідальність, демократичне парламентське представництво» [1].

Мета Освітнього центру ВРУ – підвищувати обізнаність молоді щодо принципів та функцій парламенту та демократії, сприяти відкритості українського парламенту та взаємодії з громадянами. Основною цільовою аудиторією центру є діти віком від 6 до 18 років. Надалі центр розроблятиме освітні програми і для інших вікових аудиторій [3].

Освітній центр ВРУ – це місце в приміщенні ВРУ, яке оснащено технологіями повної присутності (екран та проектори для перегляду відео формату 360°). Крім цього, в центрі планується встановлення макету робочого місця народного депутата, де можна спробувати проголосувати за законопроект та відчути себе творцем держави [2]. Освітній центр проводитиме інтерактивні уроки. До них відносяться змістовні екскурсії в історію українського парламенту та його сучасну роботу; гру-модельювання прийняття законопроекту; короткий тур приміщеннями Верховної Ради [3]. Відвідування Центру абсолютно безкоштовне. Необхідно лише зареєструватися та прийти в ОЦ, попередньо узгодивши дату та час для групи (15-24 особи) [3].

Відомо, що 35 тисяч громадян відвідали Верховну Раду за 2018 рік. Очікується, що завдяки роботі Освітнього центру ще додатково 30 тисяч школярів зможуть щороку дізнатись про демократію та парламент: як він працює та які є інструменти взаємодії [1].

За п'ять місяців своєї роботи Центр провів низку виїзних уроків у чотирьох областях – Одеській, Львівській, Волинській та Дніпропетровській. Освітній центр працює у форматі інтерактивних уроків, присвячених основам парламентаризму та діяльності єдиного законодавчого органу України – Верховної Ради. Відомо, що 45 народних депутатів виступили лекторами та модераторами просвітницьких інтерактивних уроків для відвідувачів Освітнього центру [1].

Отже, освітній центр за час свого існування став майданчиком для проведення зустрічей та майстер-класів школярів із парламентаріями, організовує дебати, виступи та обговорення.

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. Освітній центр допоможе поглибити знання про Верховну Раду. *Голос України*. № 136(7142). 20 липня 2019 р. (дата звернення 07.02.2020).
2. **Сисак Ірина, Усік Юрій** Виховувати гідну заміну: У Верховній Раді відкрили освітній центр. *5 канал*. URL: <https://www.5.ua/suspilstvo/vykhovuvaty-hidnu-zaminu-u-verkhovnij-radi-vidkryly-osvitnii-tsentr-196005.html> (дата звернення 07.02.2020).
3. У Верховній Раді відкрито Освітній центр. *Офіційний веб-портал Верховна Рада України*. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/179356.html> (дата звернення 07.02.2020).

**Бурда Ірина**

студентка 34-І групи,

факультету філології та історії

ГНПУ імені Олександра Довженка

**Науковий керівник:**

**Слінченко Л. В.** - канд. політ. наук, доцент

кафедри історії, правознавства та методики навчання

Глухівського НПУ ім. О. Довженка

#### МОЛОДЬ У СКЛАДІ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ ІХ СКЛИКАННЯ:

##### СОЦІОЛОГІЧНИЙ ВИМІР

Верховна Рада України ІХ скликання, обрана шляхом громадського волевиявлення на позачергових виборах 21 липня вже розпочала свою роботу. Доцільно зауважити, що її склад є найбільш молодим за віковою пропорційністю, порівнюючи з попередниками. Тож доречно буде зробити аналіз вікової пропорційності народних обранців за роки незалежної України та детальніше ознайомитися з новообраними депутатами.

Перш за все зазначимо, що у Верховній Раді ІХ скликання діятимуть п'ять фракцій партій «Слуга народу» (254 члени), «Опозиційна платформа – За життя» (44 члени),



«Батьківщина» (25 членів), «Європейська солідарність» (27 членів) і «Голос» (17 членів). Найчисленніша фракція «Слуга народу» оголосила про створення монокоаліції.

Головою Верховної Ради став керівник партії «Слуга народу» Дмитро Разумков. На посаду першого заступника голови парламенту депутати призначили Руслана Стефанчука, а заступником спікера ВР стала представниця «Батьківщини» Олена Кондратюк [2].

Повернувшись до історії, згадаємо декілька перших скликань та їх молодих представників. Так, у I парламенті 7 % склали обранці до 35 років. Натомість така мала цифра з часом лише скоротилася, і II скликання представляли вже 5% (26 депутатів). У наступному парламенті загалом молодих депутатів було 6% (28 депутатів), від числа обраних. Серйозні зміни відбулися на виборах 2002 року – знову 7% (32 депутати). Революційні вибори 2007 року принесли Україні рекордні 10% молодих політиків (45 депутатів). Шосте скликання набрало знову 5% молодих політиків (24 депутати). Наразі ж думку українців у Верховній Раді IX скликання представляють аж 16% молоді (71 депутат).

Загалом, «змоложення» народних депутатів можна гарно прослідкувати спираючись на статистичні дані. Так, середній вік обраних депутатів — 41 рік, троє депутатів старші 60 років, 17 мають до 30 років, жінки складають 20,8%. Істотно змінився і вік виборців, що підтримали власне партію – переможця. Прихильників «Слуги народу» більше серед жінок, ніж серед чоловіків – 46,0% і 41,7% відповідно. Найчастіше за політичну партію президента голосували українці віком 18-29 років (58,8% виборців), найрідше – старші 60 років (32,7%) [1].

Одними з юних діячів законодавчої влади є представники політичної партії «Слуга народу». Наймолодші з них - Юраш Святослав Андрійович, який є головою підкомітету з питань зв'язків і захисту прав та інтересів українців за кордоном Комітету Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва; Підласа Роксолана Андріївна - заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань економічного розвитку; Нестеренко Кирило Олександрович - голова підкомітету з питань державної політики у сфері поводження з відходами Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування; Зінкевич Яна Вадимівна - секретар Комітету, голова підкомітету з питань військової медицини Комітету Верховної Ради України з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування; Ананченко Михайло Олегович - голова підкомітету з питань законодавчого забезпечення і контролю за діяльністю дипломатичної служби Комітету Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва, та інші. Слід зауважити, що вищезгадані народні обранці не досягли навіть 27-ми річного віку [3, с.1-2].

Депутатами від 27 до 34 років стали: Арсенюк Олег Олексійович - голова підкомітету з питань соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської

катастрофи Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів; Бардіна Марина Олегівна - заступник голови Комітету, голова підкомітету з питань дотримання Україною міжнародних зобов'язань у сфері захисту прав людини та гендерної політики Комітету Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва; Безугла Мар'яна Володимирівна - заступник голови Комітету, голова підкомітету запровадження цінностей і стандартів НАТО, міжнародного військового співробітництва та миротворчості Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки; Колтунович Олександр Сергійович - голова підкомітету з питань державної економічної політики Комітету Верховної Ради України з питань економічного розвитку, та інші [3, с.1-2].

Отже, можна з упевненістю стверджувати, що зміна облич так відбулася цього разу дуже активно. Аналітики, що спостерігають за ходом політичного життя в країні, під час прямої трансляції Парламентського телебачення зробили кілька цікавих прогнозів та зауважень. За їхніми словами, ситуація дійсно унікальна – політичний клас одним махом оновився майже на 70%. Молоді та амбітні – новообрані депутати рішуче налаштовані змінювати країну. А як у них це вийде – подивимося.

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. Омелян І. Чи є молодь у Верховній Раді? *Ресурсний центр ГУРТ*. 2019. URL: <https://gurt.org.ua/articles/6947/>. (дата звернення: 07.02.2020)
2. Поліщук О. Верховна Рада 9-го скликання: молоді та завзяті. *Укрінформ*. 2019. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2769623-verhovna-rada-9go-sklikanna-vjo-do-roboti.html>. (дата звернення 07.02.2020)
3. Список народних депутатів України, обраних на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року. *Голос України*. № 148 (7154). 2019. 7 серпня. С. 4-9.

**Григор'їчева Катерина**

студентка 34-ї групи  
факультету педагогіки та психології  
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

**Науковий керівник:**

**Слінченко Л. В.** - канд. політ. наук, доцент  
кафедри історії, правознавства та методики навчання  
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

## **ПАРЛАМЕНТСЬКІ (ДЕПУТАТСЬКІ) ФРАКЦІЇ ТА МІЖФРАКЦІЙНІ ДЕПУТАТСЬКІ ОБ'ЄДНАННЯ (ДЕПУТАТСЬКІ ГРУПИ): СУТНІСТЬ, ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ, ПОВНОВАЖЕННЯ, ПРИКЛАДИ ДІЯЛЬНОСТІ У ПАРЛАМЕНТІ УКРАЇНИ ІХ СКЛИКАННЯ**

Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади в нашій державі. Його політико-правові рішення, відповідно до компетенції парламенту, визначають напрями державної політики та формують правове поле для її реалізації. Після набуття чинності змін, внесених до Конституції України від 8 грудня 2004 р., базовим елементом політичної структуризації Верховної Ради України та основним чинником прийняття парламентських рішень стала депутатська фракція. Зважаючи на додаткові повноваження, які отримав парламент внаслідок прийняття конституційних змін, сьогодні дослідження інституту депутатської фракції є надзвичайно актуальним.

Серед праць, присвячених дослідженню інституту парламентської фракції, слід відзначити роботу Г. Кречмера «Фракції. Партії в парламенті» [1]. В Україні дослідженню зазначеного питання присвячено низку статей. Зокрема, робота Х.Приходька «Фракції як елемент внутрішньої структури парламенту України», де автор робить спробу дати визначення цьому інституту та характеризує правові аспекти його функціонування

Політичний енциклопедичний словник визначає фракцію як групу членів тієї чи іншої політичної партії в складі парламенту або іншої державної організації чи громадсько-політичної організації, яка організовано проводить установки своєї партії [3, с.235].

На сьогодні в парламенті дев'ятого скликання діє п'ять депутатських фракцій: фракція політичної партії «Слуга Народу» (248 депутатів), фракція політичної партії «Опозиційна платформа – За життя» (44 депутатів), фракція політичної партії всеукраїнське об'єднання «Батьківщина» (24 депутатів), фракція політичної партії «Європейська Солідарність» (27 депутатів), фракція політичної партії «Голос» (20 депутатів), депутатська група «За майбутнє» (22 депутати), депутатська група «Довіра» (17 депутатів), народні депутати, які не входять до складу жодної фракції чи групи (21 депутатів).

Їх правовий статус регламентується Конституцією України, законами України «Про статус народного депутата» та «Про Комітети Верховної Ради України», Регламентом Верховної Ради України і власне положенням про фракцію [4].

Важливо зазначити, що гідно зі статтею 58 Закону України «Про Регламент ВРУ» депутатські фракції формуються із числа народних депутатів, обраних за виборчими списками політичних партій та народних депутатів, які були висунуті політичною партією в одномандатних округах. При формуванні депутатської фракції до її складу також за умови додержання засад діяльності такої фракції можуть увійти народні депутати, обрані в одномандатних округах, які реєструвалися кандидатами у народні депутати шляхом самовисування, або народні депутати, які були висунуті політичною партією, що за результатами виборів не взяла участь у розподілі депутатських мандатів у парламенті (не подолали 5% бар'єр).

Окрім того, політична партія має право формувати у Верховній Раді лише одну депутатську фракцію. Принципи ж функціонування депутатської фракції повинні бути демократичними і не суперечити вимогам Конституції України, Закону України «Про статус народного депутата України» та Регламенту [3].

Щодо умов формування депутатських фракцій, то народний депутат може входити до складу лише однієї депутатської фракції (депутатської групи).

Чинне законодавство України забороняє Голові Верховної Ради України, Першому заступнику та заступнику Голови Верховної Ради України входити до складу депутатської фракції (депутатської групи). Водночас, народний депутат, який не увійшов до складу депутатської фракції, якого виключено чи який вийшов із складу депутатської фракції, є позафракційним. Позафракційні народні депутати можуть входити до складу депутатських фракцій або об'єднуватися у депутатську групу народних депутатів. Кількість осіб у депутатській групі не може бути меншою, ніж кількість осіб у найменшій фракції, що сформована протягом першої сесії парламенту. Кожна депутатська група реєструється в Апараті Верховної Ради в порядку, встановленому статтею 60 Регламенту. Зареєстрована депутатська група має права депутатської фракції [4].

Основними цілями між фракційних депутатських об'єднань є захист вічних цінностей українського суспільства і протидія спробам знищити фундаментальне природне право в ім'я політичної моди; підготовка та прийняття законів, які сприятимуть зміцненню родинних цінностей, принципів гідного суспільства та вихованню на основі сімейних цінностей дітей та молоді; а також популяризація та донесення широкого спектру світової консервативної думки до української інтелектуальної спільноти [3].

Також у ЗУ «Про Регламент ВРУ» зазначається, що народні депутати можуть добровільно об'єднуватися у міжфракційні депутатські об'єднання без реєстрації, кадрового, матеріально-технічного, інформаційного, організаційного забезпечення їх діяльності Апаратом Верховної Ради, тому, у Верховній раді IX скликання налічується близько 62 міжфракційних депутатських об'єднань [2].

Найчисельніше міжфракційне депутатське об'єднання в Україні є «Цінності, гідність, родина» – включає 268 нардепів. До першої п'ятірки об'єднань входять «Invest in Ukraine» (227 нардепів), «Рівні можливості» (88), «Третій вік» (69) та «Українці у світі» (58). Загалом нова Рада поки що воліє об'єднуватися навколо тем економічного зростання, інтеграції новітніх технологій у життя та довкола гучних брендів. Зокрема, за прискорену євроінтеграцію українського бізнесу виступає 44 нардепи, а до «Правозахисної та антикорупційної коаліції» увійшли 42 парламентарі.

Є й такі об'єднання, як «За ФОПів» (34), «За доступні адміністративні послуги» (15) та навіть «Інтелектуальна Україна» (12). Відзначимо, що у новій Раді набагато менше об'єднань навколо територій, але серед традиційних «Одещина», «Дніпро», «Черкащина», є й «Кубань», що налічує 12 депутатів. Мабуть, найзагадковіше об'єднання носить лаконічну назву «Турбаза» і включає вже 11 нардепів. Поки що найменше депутатів налічують об'єднання «Антирейдерська коаліція» (5), «Один пояс, один шлях» (6) та «Бренд «Держава Україна» (4). Здебільшого депутати входять до 3-5 об'єднань. До найбільшої кількості «клубів за інтересами» – 13 міжфракційних об'єднань – увійшов «слуга народу» Юрій Камельчук. По 12 об'єднань мають у послужному списку Андрій Клочко і Марія Мезенцева («Слуга Народу») та Ярослав Юрчишин («Голос»).

Серед нардепів, які постійно на слуху, по 8 об'єднань підтримують Ірина Верещук («Слуга Народу»), Нестор Шуфрич («ОПЗЖ»), Іванна Климпуш-Цинцадзе («ЄС»). Голова фракції «ЄС» Артур Герасимов та представниця «ОПЗЖ» Наталія Королевська входять до 6 різних об'єднань. По 4 об'єднання підтримують Вадим Новинський та глава президентської фракції Давид Арахамія.

Мустафа Джемільєв («ЄС») та Сергій Рахманін («Голос») долучилися до трьох міжфракційних об'єднань, а лідер фракції «Батьківщина» Юлія Тимошенко – до двох.

До жодного об'єднання поки що не входять 10 нардепів, серед яких Сергій Власенко («Батьківщина»), три представника «ЄС» – Петро Порошенко, Ніна Южаніна, Володимир В'ятрович [4].

Отже, парламентська фракція – група членів тієї чи іншої політичної партії в складі парламенту або іншої державної організації (установи) чи громадсько-політичної організації, яка організовано проводить установки своєї партії. Об'єднуються депутати у

фракцію з метою проведення спільної політичної лінії. Правила створення парламентських фракцій різні в кожній країні, зазвичай це регулюється конституцією країни та регламентом парламенту. Фракції виконують важливу роль у підготовці й прийнятті практично всіх парламентських рішень. Також народні депутати можуть вільно співпрацювати шляхом утворення неформальних груп у вигляді міжфракційних депутатських об'єднань, які не підлягають реєстрації, але водночас і не мають тих прав, що встановлює Регламент Верховної Ради України для депутатських фракцій та груп. До таких утворень можуть приєднуватися або бути їхні засновниками депутатські фракції і групи.

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. Кречмер Г. Фракції. Партії в парламенті. Київ: Знання, 1999. 300 с.
2. Міжфракційні депутатські об'єднання – у новій Раді нардепи об'єднались вже в 70 неформальних груп. «Слово і Діло». URL: <https://www.slovoidilo.ua/2020/01/28/infografika/polityka/kuban-ta-turbaza-yaki-mizhfrakcizjni-deputatski-obyednannya-stvoryuyut-nardepy> (дата звернення: 05.02.2020).
3. Політологічний енциклопедичний словник / упоряд. В. П. Горбатенко. 2-е вид., доп. і перероб. Київ: Генеза, 2004. 736 с.
4. «Про Регламент Верховної Ради України»: Закон України від 10.02.2010 № 1861-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17> (дата звернення: 05.02.2020).

**Гринь Діана**

студентка 24-І групи,

факультету філології та історії

ГНПУ імені Олександра Довженка

**Науковий керівник:**

**Слінченко Л. В.** - канд. політ. наук, доцент

кафедри історії, правознавства та методики навчання

Глухівського НПУ ім. О. Довженка

### **КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС НАРОДНОГО ДЕПУТАТА УКРАЇНИ. НАРОДНІ ДЕПУТАТИ УКРАЇНИ – ПРЕДСТАВНИКИ МАЖОРИТАРНИХ ОКРУГІВ СУМЩИНИ ТА ЇХ ДІЯЛЬНІСТЬ У ПАРЛАМЕНТІ ІХ СКЛИКАННЯ**

Народний депутат України – обраний відповідно до Закону України «Про вибори народних депутатів України» [4] представник Українського народу у Верховній Раді України та уповноважений ним протягом строку депутатських повноважень здійснювати повноваження, що дає можливість брати участь у законотворчій діяльності та здійсненні інших функцій Верховної Ради України Народним депутатом України може бути лише

громадянин України, який на день виборів досяг 21 року, має право голосу і проживає в Україні протягом останніх п'яти років [3, с. 6-7].

Не може бути обраним до Верховної Ради України громадянин, який має судимість за вчинення умисного злочину, якщо ця судимість не погашена і не знята у встановленому законом порядку. Народні депутати України здійснюють свої повноваження на постійній основі. Це означає, що вони не можуть мати іншого представницького мандата і не можуть займатись будь-якою діяльністю, крім наукової, творчої та викладацької.

Правовий статус народного депутата України – це його місце і роль у системі правовідносин як представника українського народу в парламенті, визначені і гарантовані Конституцією України (статті 78-81), законом України. «Про статус народного депутата України» [4], Регламентом Верховної Ради України тощо. У них закріплюються принципи статусу народного депутата України, строк його повноважень, права та обов'язки, гарантії депутатської діяльності. Він зберігається на весь строк дії депутатського мандата.

Народний депутат на пленарному засіданні Верховної Ради України має право: обирати і бути обраним на посади Голови Верховної Ради України, Першого заступника і заступника; обирати і бути обраним до органів Верховної Ради України; пропонувати питання для розгляду парламентом й виступати із законодавчою ініціативою у ньому; звертатися із депутатськими запитами, вимагати відповіді на них та ін.

Чинне законодавство України визначає також обов'язки народного депутата. Зокрема, він має дбати про благо України і добробут Українського народу, захищати інтереси виборців та держави; бути присутнім та особисто брати участь у засіданнях Верховної Ради України та її органів, до складу яких його обрано; особисто брати участь у голосуванні; постійно підтримувати зв'язки з виборцями, вивчати громадську думку, потреби і запити населення; проводити особистий прийом громадян у дні, визначені парламентом України для роботи з виборцями.

На нашу думку, з-поміж основних принципів правового статусу народного депутата України варто звернути увагу на наступних:: рівноправність депутатів, реалізація ним своїх прав на депутатський запит та звернення, на виступ на пленарних засіданнях парламенту, право законодавчої ініціативи тощо; Народний депутат України виконує свої повноважень на постійній основі [3, стаття 78], за це отримує заробітну плату у розмірах, встановлених Верховною Радою України і має відповідний запис про працевлаштування в трудовій книжці.

Зауважимо, що народні депутати України не несуть юридичної відповідальності за результати голосування або висловлювання у парламенті та його органах, за винятком відповідальності за образу чи наклеп [3, стаття 80]. У складі Верховної Ради України –

чотириста п'ятдесят народних депутатів України, які обираються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування.

Верховна Рада України IX скликання була обрана на позачергових виборах 21 липня 2019 року. До її складу увійшли 225 представників п'яти політичних партій за пропорційною виборчою системою в багатомандатному виборчому окрузі за списками від політичних партій які подолали 5% бар'єр та 211 – за мажоритарною виборчою системою одномандатних округах [6].

Центральна виборча комісія у шести одномандатних виборчих округах №№157-162 Сумщини зареєструвала 81 кандидат у народні депутати: з них – 41-го від політичних партій, 40 – самовисуванців. Найбільше кандидатів зареєстровано на виборчих округах №157 (з центром у м. Суми) та №159 (м. Глухів) – там їх по16. Найменше – 11 кандидатів – по виборчому округу №158 (м. Білопільля). Крім підприємців, службовців, громадських діячів та журналістів до парламенту також балотувалися депутати Сумської міськради, міські голови Глухова, Конотопа, Батурина, Тростянецької ОТГ та заступник голови Сумської облдержадміністрації [1].

**Таблиця 1. Результати виборів по округам Сумщини**

№ округу	Кількість кандидатів			Обрано нардепом	Обрано вперше
	Всього	Від політ. партій	Самовисуванці		
157	16	3	13	Рябуха Тетяна Василівна	+
158	11	8	3	Васильєв Ігор Сергійович	+
159	16	10	6	Деркач Андрій Леонідович	-
160	12	7	5	Молоток Ігор Федорович	-
161	14	9	5	Гузенко Максим Васильович	+
162	12	8	4	Задорожній Микола Миколайович	+

Коротко зупинимося на діяльності народних депутатів від Сумщини у парламенті IX скликання.

У складі Верховної Ради України Рябуха Тетяна Василівна – голова підкомітету у справах сім'ї та дітей Комітету Верховної Ради з питань гуманітарної та інформаційної політики [6]. За час роботи нею підготовлено та внесено до парламенту понад десять законопроектів та змін до них. Насамперед, це внесення змін до законів України «Про Суспільне телебачення і радіомовлення України» (щодо підвищення ефективності роботи



Національної суспільної телерадіокомпанії України. «Про Комітети Верховної Ради України» щодо забезпечення прав осіб з інвалідністю на участь у суспільному житті, про стан соціального захисту дітей та невідкладні заходи, направлені на захист прав дитини в Україні тощо.

Васильєв Ігор Сергійович, член Комітету Верховної Ради України з питань цифрової трансформації в парламенті. Важливими, на наш погляд, є його пропозиції щодо внесення змін до Регламенту Верховної Ради України щодо запровадження електронного документообігу, пов'язаного із законодавчим процесом, про електронні комунікації, про внесення змін до розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України щодо стимулювання цифровізації та інвестиційної привабливості підприємств легкої промисловості тощо. Важливим і надзвичайно актуальним є ініціатива проведення парламентських слухань на тему: «Кібербезпека, критична інфраструктура, електронні комунікації в Україні: стан, проблеми, шляхи їх вирішення» у квітні 2020 року.

Народний депутат від Глухівського виборчого округу Деркач Андрій Леонідович в парламенті IX скликання вніс низку ініціатив, пов'язаних з реалізацією державної політики в різних галузях, зокрема, про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вжиття заходів стосовно захисту бджільництва; щодо підтримання реалізації натуральних молочних продуктів та внесення відповідних змін до законодавчих актів України. Важливим у діяльності нардепа стала ініціатива про утворення Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України для розслідування фактів міжнародної корупції за участі вищих посадових осіб держави, пов'язаних з діяльністю Нацбанку України та Міністерства фінансів України, а також інших протиправних дій, вчинених під впливом міжнародних чинників та незаконного лобіювання окремими представниками міжнародних організацій та урядів іноземних країн.

Молоток Ігор Федорович, голова підкомітету з питань соціальних програм державного бюджету Комітету Верховної Ради України з питань бюджету. Його ініціативами стали пропозиції до проекту Закону України про Державний бюджет України на 2020 рік щодо Фонду розвитку підприємництва; про внесення змін до Регламенту парламенту України (щодо забезпечення особистого голосування народними депутатами України) та ін.

Гузенко Максим Васильович член Комітету Верховної Ради з питань аграрної та земельної політики у парламенті виступив з низкою ініціатив про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обігу земель сільськогосподарського призначення, змін до Земельного кодексу України та інших законодавчих актів щодо планування використання земель. Також, ним внесена пропозиція щодо змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації дорожнього будівництва та удосконалення законодавства у сфері містобудівної діяльності

Задорожній Микола Миколайович член Комітету Верховної Ради з питань бюджету. За час роботи у парламенті IX скликання пропонує до розгляду у парламенті питань щодо внутрішнього водного транспорту, низку пропозицій до проекту Закону України про Державний бюджет України на 2020 рік та змін до розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України щодо стимулювання цифровізації та інвестиційної привабливості підприємств легкої промисловості. Достатньо вчасними стали ініціативи нардепа щодо внесення змін до Митного тарифу України, затвердженого Законом України «Про Митний тариф України» щодо оптимізації ставок ввізного мита на текстильні матеріали та про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо фінансування заходів соціально-економічної компенсації ризику населення, яке проживає на території зони спостереження)

Отже, представники мажоритарних округів Сумщини внесли достатньо законопроектів, а також поправок до законопроектів. Деякі з них були враховані, а деякі відхилені. Загалом, народні депутати від Сумщини активно працюють на захист інтересів своїх виборців.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. 81 кандидата у народні депутати від Сумщини зареєструвала ЦВК. URL: <https://sm.suspilne.media/news/28383> (дата звернення 07.02.2020).
2. Комітети Верховної Ради України IX скликання. *Верховна Рада України*. URL: [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p\\_komitis](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p_komitis) (дата звернення 07.02.2020).
3. Конституція України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution> (дата звернення: 28.01.2020).
4. «Про вибори народних депутатів України»: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. (ВВР), 2001, N 42, С. 212.
5. «Про статус народного депутата України»: Закон України. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 1993, № 3, С. 17.
6. Список народних депутатів України, обраних на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року. *Голос України*. № 148 (7154). 2019. 7 серпня. С. 4-9.

**Зима Марина**

студентка 34-І групи,  
факультету філології та історії  
ГНПУ імені Олександра Довженка

**Науковий керівник:**

**Слінченко Л. В.** - канд. політ. наук, доцент  
кафедри історії, правознавства та методики навчання  
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

## **ПЛАНУВАННЯ ЗАКОНОДАВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАРЛАМЕНТУ: ІНСТИТУТ ЗАКОНОДАВСТВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ**

Інститут законодавства Верховної Ради України (далі - Інститут) є базовою установою науково-правового забезпечення законодавчої діяльності Верховної Ради України якому виповнилося 25років [1]. Ідея створення Інституту з'явилася в 90-х роках ХХ століття, тому доводилося враховувати бюрократичні орієнтири, що існували в той час. Ми поділяємо думку в.о. директора Інституту законодавства Бершеди Є. Р., що цей процес характеризувався різновекторністю [3].

Перший вектор полягає в тому, що в секретаріаті було створено групу наукових консультантів, яка підпорядковувалась безпосередньо Президії Верховної Ради України. Ця група вирішувала глобальні проблеми державотворення в умовах утвердження суверенітету України і виконувала важливу роль керівника-стратега. Ця ж група наукових консультантів забезпечувала підготовку нової Конституції України.

Іншим вектором ідеї створення Інституту законодавства який активно реалізовувався, був пов'язаний зі становленням та активізацією широких контактів Верховної Ради України з Конгресом США. Правовою основою двохсторонніх контактів став Договір про співробітництво Президії Верховної Ради України та Дослідницької служби Конгресу США від 11 лютого 1993 року. Саме він поклав початок активного обміну делегаціями: українські парламентарі вивчали роботу парламенту США, а парламентарі США досліджували реалії українського життя й перспективи впровадження «передового досвіду» [3].

Набутий досвід доводив неможливість механічного відтворення американської моделі науково-правового, інформаційно-аналітичного та іншого забезпечення діяльності парламенту. Тому рішенням парламенту України та постановою Президії Верховної Ради України від 7 жовтня 1994 року було засновано Інститут на зразок Дослідницької служби Конгресу США.

Тож сьогодні діяльність Інституту спрямована на підготовку поточних і перспективних планів законопроектних робіт - такі плани неодноразово розглядалися і затверджувалися парламентом, де за галузевим принципом було представлено законодавчі орієнтири розвитку

держави та суспільства («План законодавчого забезпечення реформ в Україні» 2015 року), розробка Перспективного плану законопроектної роботи парламенту Верховної Ради України IX скликання, а також поточний План на 2020 рік.

Важливим напрямом роботи Інституту є аналіз результатів законодавчої діяльності попередніх парламентських скликань на основі чого робить науково обґрунтовані прогнози забезпечення ефективності законодавства тощо.

Зауважимо, що нині Інститутом започатковано великий дослідницький проект «Цифрова Україна: правові аспекти» як своєрідний орієнтир для визначення сучасної правової моделі електронної держави [2].

Важливою складовою роботи Інституту є ініціювання та організація загальнонаціональних дискусій і публічного обговорення питань нормотворчості, конференцій, науково-практичних семінарів, круглих столів, експертних слухань тощо. Надзвичайно вагомим є те, що до співпраці залучається достатньо широка аудиторія - народні депутати України, працівники органів державної влади та місцевого самоврядування, науковці, фахівці-практики, представники громадськості та ЗМІ. Таке спільне обговорення дає змогу виявити основні проблеми, які потребують законодавчого врегулювання, виробити інноваційні підходи, підготувати виважені пропозиції для подальшого їх використання в законотворчій діяльності.

Оскільки Інститут активно співпрацює з важливими центрами підготовчої парламентської роботи – парламентськими комітетами, то він реагує у своїх наукових дослідженнях на конкретні запити законотворчої діяльності.

Окрім того Інститут використовує оригінальну систему науково-правової експертизи, специфікою якої є комплексний та узагальнений моніторинг проектів законів, включених до порядку денного роботи парламенту. Відповідні дослідження здійснюються за тематичними блоками, а їх результати Інститут надає окремими збірниками «Проблеми законодавчого забезпечення пріоритетних сфер суспільних відносин» профільному комітету у відповідності до планів останнього. Таких збірок з 2009 року було підготовлено 16.

Важливим напрямом роботи Інституту є підготовка та перепідготовка кадрів для законотворчої діяльності. Це зумовлено потребою підвищення кваліфікації народних депутатів та їхніх помічників-консультантів, а також співробітників апарату Верховної Ради України без відриву від основної діяльності. Для постійної роботи з підготовки нових законопроектів, розробки змін до чинних законодавчих актів в Інституті було створено у 2005 році Українську школу законотворчості, яка нараховує 1650 випускників.

І сьогодні Інститут не зупиняється на досягнутому - було організовано та розпочато навчальний цикл за програмою «Законотворча діяльність» та магістерську програму «Європейське парламентське право».

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. Опришко В. Інститут законодавства Верховної Ради України. *Енциклопедія історії України*. Київ, 2005. Т. 3 : С. 487.
2. Назарова Є. «Держава у смартфоні» і конституційні цифрові права. Що пропонує команда Зеленського. *Радіо Свобода*. 2019. URL: <https://www.radiosvoboda.org/> (дата звернення 10.02.2020).
3. Поєднуючі зусилля учасників процесу законотворення. *Голос України*. 2019. №245. С. 4.

**Колієнко Анжеліка**  
студентка 44-І групи,  
факультету філології та історії  
ГНПУ імені Олександра Довженка

**Науковий керівник:**

**Слінченко Л. В.** - канд. політ. наук, доцент  
кафедри історії, правознавства та методики навчання  
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

#### ПОСТІЙНІ КОМІТЕТИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ: ПЕРЕЛІК, СТРУКТУРА, ПРАВОВІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ, ПРИКЛАДИ ДІЯЛЬНОСТІ

Верховна Рада України – парламент – це єдиний законодавчий орган України, котрий складається з певної кількості постійних комітетів (далі – Комітети). У законі України «Про комітети Верховної Ради України» (далі – Закон) чітко прописано їх визначення, принципи діяльності, структуру, функції тощо.

Комітет Верховної Ради України є парламентським органом, який утворюється з числа народних депутатів і формується за окремими напрямками роботи, з приводу яких займається законопроектною діяльністю, розглядом певних питань. У статті 15 згаданого закону йдеться, що до будь-якого законодавчого акту чи проекту закону Комітети можуть пропонувати певні поправки, зміни. Окрім цього, Комітети, спираючись на сфери свого відання, повинні вивчати громадську думку через звернення конкретних громадян, соціопитування тощо. На основі таких досліджень вони можуть готувати відповідні законопроекти. Варто розуміти, що будь-який комітет є підзвітним парламенту, тому остаточний текст закону затверджується нею [1].

У статті 3 Закону зазначено конкретні принципи діяльності Комітетів: законність, верховенство права, гласність, рівноправність, колегіальність тощо [1]. Закон також

виокремлює три основні функції Комітетів, а саме законопроектна (розробка законопроектів, доопрацювання вже готових законів Верховної Ради, винесення рішень); організаційна (полягає в плануванні роботи, зборі інформації для розробки законів); контрольна (проведення слухань у комітетах, контроль держбюджету України щодо доцільності використання державних коштів в сфері їх (Комітетів) роботи) [1].

Зазначимо, Комітети формуються з обраних народних депутатів. Будь-який депутат має бути членом одного Комітету. Кількість Комітетів і чіткий склад визначає парламент у відповідній Постанові.

Верховною Радою IX скликання було сформовано 23 Комітети: з питань аграрної та земельної політики; антикорупційної політики; бюджету; гуманітарної та інформаційної політики; екологічної політики та природокористування; економічного розвитку; енергетики та житлово-комунальних послуг тощо [4]. У кількісному відношенні всі Комітети є різними: до комітету з питань свободи слова входить 5 нардепів, а до комітету з питань бюджету – 33 депутати. В основному кількість нардепів коливається від 16 до 22 [3].

За своєю структурою Комітети одноманітні: голова, перший заступник, заступники, секретар, власне члени. Народні депутати не можуть одночасно керувати партією і очолювати комітет. Це ж стосується керівництва парламенту. У структурі кожного комітету обов'язково є низка підкомітетів, які в цілому працюють в одному напрямку, але ще більш чітко зосереджені на конкретних питаннях [1].

Цікаво, що дев'ятнадцять Комітетів очолюють представники від партії «Слуга народу», по-одному – «Європейська солідарність», «Батьківщина», «Опозиційна платформа – За життя». Комітетом з питань прав людини, деокупації і реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнаціональних відносин очолив самовисуванець Дмитро Лубінець [5].

На нашу думку, найяскравіше діяльність Комітетів можна проілюструвати на прикладі одного. Для аналізу ми обрали комітет з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування. Головою комітету є член депутатської фракції політичної партії «Слуга народу» – Михайло Борисович Радущкий. Окрім зазначеного очільника є 1 перший заступник (він же голова одного з підкомітетів), 3 заступника голови комітету (двоє з яких ще й голови певних підкомітетів), 1 секретар (голова одного з підкомітетів), 6 голів підкомітетів, 3 члени комітету. Комітет вміщує в собі 10 підкомітетів з питань: медичного страхування; охорони здоров'я; фармації та фармацевтичної діяльності; медичної техніки та медичного транспорту; військової медицини тощо. Варто наголосити на тому, що з початку 2020 року

відбулося 2 засідання комітету. На першому з них обговорювались питання зниження цін на лікарські засоби та збільшення їх доступності, ліквідації бюрократичних бар'єрів та корупціогенних чинників у сфері охорони здоров'я тощо. Друге засідання повністю було присвячене плануванню роботи комітету на третю сесію Верховної Ради України IX скликання [2]. Як й інші, даний комітет має план роботи, стенограми слухань, рекомендації, протоколи засідань, рішення, звіти тощо. У звіті чітко прописані пріоритетні завдання, зазначена кількість засідань та розглянутих законопроектів з моменту створення даного комітету. Окрім цього, важливу інформацію можна побачити в рішеннях та рекомендаціях [2].

За сприянням даного комітету було ухвалено низку законів: «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо невідкладних заходів у сфері охорони здоров'я», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, що регулюють питання трансплантації анатомічних матеріалів людині», «Про прийняття за основу проекту Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання несприятливому впливу забруднення повітряного середовища на здоров'я населення» тощо [2]. Ці та інші закони, а також низка пропонованих змін в деяких законах України щодо галузі охорони здоров'я, висвітлено і опубліковано у парламентській газеті «Голос України». Наприклад, однією із запропонованих змін було встановлення пільгового періоду для кардинальної зміни медичних закладів, а саме перехід з бюджетних установ на державні і комунальні некомерційні підприємства (Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства з питань діяльності закладів охорони здоров'я»).

Виходить, що тепер Кабінет Міністрів отримує право розробляти програми щодо розвитку комунальних медичних закладів, а також затверджувати в кожному регіоні опорні лікарні. Окрім цього, було зазначено, що на органи місцевого самоуправління, які відносяться до певних територіальних громад, покладаються повноваження керівництва медичними установами. До 1 квітня 2020 р. запропоновано відкласти остаточне прийняття Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення». Виходить, що реорганізація медичної сфери буде завершена на початку квітня. 20 грудня 2019 р. парламент прийняв даний закон із запропонованими змінами, а 13 січня 2020 р. його підписав Президент України [6].

Такі зміни у законодавстві наближають українські реалії до європейських стандартів. Діяльність Верховної Ради України та її Комітетів є неодмінним доказом наявності розвинутого парламентаризму як цілісної системи в нашій державі та участі громадян у євроінтеграційних устремліннях України.

### ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про комітети Верховної Ради України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%E2%F0> (дата звернення: 06.02.2020)
2. Комітет з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування. URL: <http://komzdrav.rada.gov.ua>
3. Комітети Верховної Ради України IX скликання. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України*. URL: [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p\\_komitis](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p_komitis) (дата звернення: 06.02.2020).
4. Постанова Верховної Ради України «Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України дев'ятого скликання». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/19-20> (дата звернення: 06.02.2020).
5. «Парламент затвердив склад 23 комітетів ВР. Список і керівництво». *Українська правда*. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2019/08/29/7224813/> (дата звернення: 06.02.2020).
6. Слепцова Т. Реорганізація больниць: в «Голосе України» опублікували закон. URL: <https://nbnews.com.ua/obshchestvo/2020/01/15/reorganizaciia-bolnic-v-golose-ykrainy-opublikovali-zakon/> (дата звернення: 06.02.2020).

**Клепець Олександра**  
студентка 12-СР групи  
факультету педагогіки та психології  
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

**Науковий керівник:**  
**Слінченко Л. В.** - канд. політ. наук, доцент  
кафедри історії, правознавства та методики навчання  
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

### ІНСТИТУТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ДИТИНИ В УКРАЇНІ: ОСВІТНІЙ ОМБУДСМЕН

Розвиток України як правової, демократичної, соціальної держави неможливий без забезпечення повноцінних умов для життя і розвитку дітей, створення ефективного механізму захисту їхніх прав. Україна підписала Конвенцію ООН про права дитини (далі-Конвенція), яку ратифікувала Верховна Рада України 27 лютого 1991 року і яка набула чинності 27 вересня 1991 року. Кожні чотири роки Україна звітує перед Комітетом ООН з прав дитини щодо стану дотримання, забезпечення та захисту прав дитини у державі. У доповідях зазначається, що більшість статей Конвенції мають відображення в національному законодавстві. Проте, на практиці вони залишаються формальними, тому діти продовжують зазнавати насильства в сім'ї, при спілкуванні з представниками правоохоронних органів, у закладах освіти, у закладах опіки тощо. Окрім того, важливим недоліком виконання міжнародних зобов'язань України у



сфері прав дитини є відсутність інституту омбудсмена з прав дитини. Відповіддю на це зауваження стало створення інституту Уповноваженого Президента з прав дитини.

З метою забезпечення належних умов для реалізації громадянських, економічних, соціальних та культурних прав дітей в Україні, беручи до уваги необхідність особливого піклування про дитину Президентом України у серпні 2011 року відповідним Указом запроваджено інститут Уповноваженого Президента України з прав дитини [4]. На цю посаду було призначено Юрія Павленка. З грудня 2014 і по теперішній час Уповноваженим є Микола Кулеба.

Основними завданнями Уповноваженого є: постійний моніторинг додержання в Україні конституційних прав дитини, виконання Україною міжнародних зобов'язань у сфері припинення і запобігання порушень прав і законних інтересів дитини, внесення відповідних проектів, законів та інших актів Президента України, здійснення заходів, спрямованих на інформування населення про права та законні інтереси дитини [4].

До сфери його повноважень належить також питання щодо скорочення мережі дитячих будинків-інтернатів і забезпечення соціалізації дитини у дитячих будинках сімейного типу та паліативно-реабілітаційних центрах. На державному рівні має бути розв'язана проблема з фінансуванням прийомних сімей» Реформа розрахована на 10 років і основне це те, що діти мають жити в сім'ї, а держава має підтримати дитину в сім'ї, а не в інтернатному закладі. За словами М. Кулеби ми маємо переформатувати політику на підтримку сім'ї, а не на влаштування з різних причини дітей до інтернатів [3].

У жовтні 2016 року відбулися парламентські слухання на тему: «Права дитини в Україні: забезпечення, дотримання, захист». Учасники відзначили, що в Україні посилюються негативні тенденції у сфері забезпечення та захисту прав дітей [6]. За даними досліджень, Україна увійшла до ТОП-10 країн із поширеною дитячою агресією у школах [2]. Тому Верховна Рада України прийняла відповідну Постанову, якою передбачила внесення змін до законодавства України у царині прав дитини. У вересні 2017 року Законом України «Про освіту» було запроваджено Інститут освітнього омбудсмена - «з метою забезпечення належних умов для реалізації права на освіту в системі освіти діє освітній омбудсмен» [5, с. 73].

Згодом, Верховна Рада України внесла зміни до Закону України № 8584 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо протидії булінгу (цькуванню)». Таким чином в українському праві було закріплено поняття булінгу та передбачена відповідальність не тільки за його вчинення, а й за приховування випадків цькування. Також було внесено відповідні зміни до Закону «Про освіту», де визначено термін «булінг» як «діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються

стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого», а також передбачено запровадження адміністративного штрафу від 50 до 100 неоподаткованих мінімумів [5, с. 173].

У червні 2018 року Кабінет Міністрів України ухвалив Постанову «Деякі питання освітнього омбудсмена», затвердив Положення про освітнього омбудсмена, Порядок та умови звернення до нього [1]. Водночас зазначалось, що необхідно розвивати інструменти-запобіжники від зловживань в умовах проведення реформ у сфері захисту прав учнів, студентів, освітян, науковців [2].

На нашу думку, з основних завдань освітнього омбудсмена варто виокремити наступні: сприяння реалізації державної політики, спрямованої на забезпечення права людини на здобуття якісної та доступної освіти, належних умов для рівного доступу до здобуття освіти, сприяння виконанню Україною міжнародних зобов'язань щодо додержання в Україні прав людини на освіту, сприяння впровадженню інклюзивної форми навчання, здійснення заходів щодо додержання законодавства про освіту тощо.

Чинне законодавство України також визначає права освітнього омбудсмена :розглядати скарги та перевіряти факти, викладені у них, повідомляти правоохоронні органи щодо виявлених фактів порушення законодавства, отримувати від закладів освіти, органів управління освітою інформацію, в тому числі в т. ч. з обмеженим доступом, та надавати їм відповідні рекомендації, безперешкодно відвідувати органи державної влади, органи місцевого самоврядування, заклади освіти всіх рівнів незалежно від форм власності, надавати консультації здобувачам освіти, їх батькам, законним представникам, а також педагогічним, науково-педагогічним і науковими працівникам, представляти інтереси особи у суді [1]. Окрім того, освітньому омбудсмену надається право отримувати інформацію від МОН України щодо загальної кількості випадків булінгу у закладах освіти за певний період.

Отже, 4 листопада 2019 року офіційно запрацювала Служба освітнього омбудсмена під керівництвом Сергія Горбачова, що має важливе значення для захисту прав учасників освітнього процесу в закладах освіти України.

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. «Деякі питання освітнього омбудсмена»: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 червня 2018 р. № 491. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/491-2018-%D0%BF> (дата звернення 07.02.2020).
2. З 1 січня 2019 року в Україні з'явиться освітній омбудсмен, що захищатиме права учнів, студентів, освітян і науковців – уряд прийняв відповідну постанову Міністерство освіти і науки України, URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/z-1-sichnya-2019-roku-v-ukrayini->

[zyavitsya-osvitnij-ombudsmen-sho-zahishatime-prava-uchniv-studentiv-osvityan-i-naukovciv-uryad-prijnyav-vidpovidnu-postanovu](#) (дата звернення 07.02.2020).

3. Кулеба розповів про реформу інтернатів. УкрІнформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2353304-kuleba-rozpoviv-pro-reformu-internativ.html> (дата звернення 07.02.2020).
4. «Питання Уповноваженого Президента України з прав дитини»: Указ Президента України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/811/2011>
5. «Про освіту»: Закон України від 05. 09. 2017 р., № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради України, 2017, №38-39. С. 380.
6. «Про стан соціального захисту дітей та невідкладні заходи, спрямовані на захист прав дитини в Україні»: Постанова Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/483-20> (дата звернення 07.02.2020).

**Поскрипко Нікіта**

студент 44-І групи,

факультету філології та історії

ГНПУ імені Олександра Довженка

**Науковий керівник:**

**Слінченко Л. В.** - канд. політ. наук, доцент

кафедри історії, правознавства та методики навчання

Глухівського НПУ ім. О. Довженка

## **РАДА ЄВРОПИ ТА УКРАЇНА. ДЕЛЕГАЦІЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ ІХ СКЛИКАННЯ У ПАРЛАМЕНТСЬКІЙ АСАМБЛЕЇ РАДИ ЄВРОПИ: СКЛАД, ПОВНОВАЖЕННЯ, УЧАСТЬ У РОБОТІ СЕСІЙ**

Пріоритетним напрямом української зовнішньої політики на сьогоднішній день є інтеграція в європейське суспільство. Важливим кроком до цього є активна участь представників парламенту України в Парламентській Асамблеї Ради Європи (ПАРЄ).

ПАРЄ – консультативний орган, який складається з представників парламентів європейських країн. Він має безпосередній вплив на роботу Ради Європи. До його повноважень відносять вибори Генерального секретаря Ради Європи, розгляд кандидатур на вступ до Європейського союзу, підготовка проектів міжнародних конвенцій тощо. Основними напрямками роботи ПАРЄ є захист прав людини, забезпечення розвитку демократії та верховенства права. З 18 вересня 2019 року Генеральним секретарем ПАРЄ є Марія Пейчинович-Бурич (Хорватія).

ПАРЄ формується з представників національних парламентів держав-членів Ради Європи. Число парламентарів варіюється від 2 до 18 пропорційно відповідаючи чисельності населення. Максимальна кількість парламентарів становить 318 постійних членів і 318 їх заступників. Склад парламентських делегацій має представляти всі політичні сили і фракції,

що наявні в національному парламенті. Важливі питання депутати ПАРЄ вирішують на сесіях, які проводяться чотири рази на рік у Палаці Європи в Страсбурзі [1].

Фінансування ПАРЄ здійснюється з бюджету Ради Європи, який формується шляхом внесків держав-членів. Розмір внесків залежить від чисельності населення та внутрішнього валового продукту держави. Провідні держави (Франція, Німеччина, Великобританія, Італія, Російська Федерація) сплачують рівні внески, забезпечуючи 57% бюджету РЄ. На сьогоднішній день бюджет Ради Європи становить 437 180 100 євро [2].

До повноважень депутатів ПАРЄ входить передусім підготовка докладів, на основі яких приймаються резолюції та рекомендації Асамблеї. Крім цього, при ПАРЄ існує моніторингова комісія, яка формується з окремих парламентарів, до повноважень яких входить контроль за виконанням державами-членами Ради Європи взятих на себе зобов'язань при вступі [1].

На сьогоднішній день у роботі ПАРЄ беруть участь 47 делегацій від європейських країн(окрім Білорусі), Туреччини та країн Закавказзя. Статус «спостерігача» мають парламенти Канади, Ізраїлю і Мексики [1]. Україна є членом Ради Європи з 9 листопада 1995 р. і з того часу активно бере участь у роботі ПАРЄ.

На даний момент в роботі ПАРЄ бере участь делегація Верховної Ради України IX скликання. Склад делегації був оприлюднений 17 вересня 2019 р.. Очолює її Ясько Єлизавета Олексіївна – представник партії «Слуга народу», перший заступник – Соболев Сергій Владиславович – член Всеукраїнського об'єднання «Батьківщина». Вона нараховує 12 постійних членів: Бардина М., Мережка О., Мезенцева М., Забуранна Л., Кальченко С., Ясько С., Овчинникова Ю., Львовочкіна Ю., Соболев С., Гончаренко О., Василенко Л., Лубинець Д. – сім представників від партійної фракції «Слуга народу» і по одному від фракцій «Батьківщина», «Голос», «Опозиційна платформа – за життя», «Європейська солідарність» і депутатської групи «За майбутнє». Варто відмітити що Соболев С. та Львовочкіна Ю. були в складі попередньої делегації в ПАРЄ. [5].

На участь української делегації в роботі ПАРЄ негативно вплинули обставини, пов'язані з участю делегації Російської Федерації(далі РФ). 25 червня 2019 року ПАРЄ прийняла резолюцію про повернення делегації РФ до ПАРЄ, яка була позбавлена повноважень участі в її роботі у зв'язку з анексією Криму та агресією проти України резолюцією від 10 квітня 2014 р. У відповідь на це українська делегація оголосила бойкот участі в Ассамблеї. 23 вересня 2019 р. в офіційній заяві Верховна Рада України відмовилась подати повноваження нової парламентської делегації на затвердження до ПАРЄ, зазначивши що такі дії є «способом реагування України на повернення РФ до сесійної зали ПАРЄ без виконання вимог резолюцій Асамблеї, схвалених у відповідь на російську агресію проти України [4]».

Таким чином, делегація від Верховної Ради IX скликання не брала участі в осінній сесії ПАРЄ, що проходила з 30 вересня по 4 жовтня 2019 р. Дискусії щодо участі України в ПАРЄ продовжувались до зими 2020 р. Лише 16 січня Верховна Рада ухвалила проект постанови №2718 «Про відновлення участі української делегації в роботі Парламентської асамблеї Ради Європи». «Верховна Рада заявляє, що метою участі Делегації України в роботі ПАРЄ є недопущення збереження існуючої ситуації в Європі, яка склалася у результаті агресивної зовнішньої політики Російської Федерації, доведення об'єктивної інформації про протиправні діяння РФ на окупованих територіях нашої держави та зусилля України для припинення збройної агресії з боку країни-члена РЄ і подолання її наслідків, а також недопущення використання трибуни ПАРЄ для поширення неправдивих наративів про ситуацію в Україні [6]».

Делегація Верховної Ради України IX скликання дебютувала в ПАРЄ на зимовій сесії, що проходила у Стразбурзі 27-31 січня 2020 р. Вона знову намагалась оскаржити повноваження російської делегації, посилаючись на невиконання РФ положень резолюцій ПАРЄ та присутність у складі делегації депутатів із чорного списку ЄС [7]. Представники парламенту брали участь в обговоренні низки інших важливих питань, таких як функціонування демократичних інститутів у Польщі, проблема політв'язнів в Азербайджані, вплив подій у Лівії і на Близькому Сході на Європу, порушення верховенства, демократії та прав людини в Туреччині, загрози свободі ЗМІ і безпеці журналістів, проблема торгівлі мігрантами тощо [3]. Крім того, член української делегації О. Мережка був призначений одним із віце-президентів ПАРЄ, а Юлія Львовичкіна – членом моніторингового комітету ПАРЄ [7].

На даний момент завдання делегації Верховної Ради IX скликання у ПАРЄ обумовлюються особливістю зовнішньополітичного становища України. Передусім йдеться про забезпечення припинення агресії РФ проти України, повернення окупованих територій Донбасу та Криму тощо. У зв'язку з поверненням до ПАРЄ делегації РФ досягнення зазначених цілей ускладниться. Водночас зазначимо, що Україну рішуче підтримують учасниці «Балтік плюс»(країни Прибалтики і Грузія) та ін.. Хочеться також сподіватись, що участь у роботі ПАРЄ стане для України не лише платформою захисту своїх інтересів, але й сприятиме її інтеграції в європейську спільноту.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Parliamentary Assembly. In brief. URL: <http://www.assembly.coe.int/nw/Page-EN.asp?LID=InBrief> (дата звернення 11.02.2020).
2. The Council Europe in brief. Budget. URL: <https://www.coe.int/en/web/about-us/budget> (дата звернення 11.02.2020).

3. The Presidents of Georgia and the Republic of Moldova to address PACE winter session. URL: <http://www.assembly.coe.int/nw/Page-EN.asp?LID=2020Session1> (дата звернення 11.02.2020).
4. Заява делегації Верховної Ради України щодо участі в Парламентській Асамблеї Ради Європи. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/181760.html> (дата звернення 11.02.2020).
5. Постійна делегація у Парламентській асамблеї Ради Європи: URL: [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/mpz2/organizations.perm\\_delegation?delegation=75](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/mpz2/organizations.perm_delegation?delegation=75) (дата звернення 11.02.2020).
6. Про Заяву Верховної Ради України щодо участі Постійної делегації Верховної Ради України в роботі Парламентської Асамблеї Ради Європи у 2020 році. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/472-20> (дата звернення 11.02.2020).
7. Україна повернулась у ПАРЕ: що обговорювали на засіданні Асамблеї? URL: <https://podrobnosti.ua/2336606-ukrana-povernulas-u-par-scho-obgovorjuvali-na-zasdann-asamble.html> (дата звернення 11.02.2020).

**Сапун Станіслав**

студент 44-І групи,

факультету філології та історії

ГНПУ імені Олександра Довженка

**Науковий керівник:**

**Слінченко Л. В.** - канд. політ. наук, доцент

кафедри історії, правознавства та методики навчання

Глухівського НПУ ім. О. Довженка

## **ТИМЧАСОВІ СЛІДЧІ КОМІСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ: ПРАВОВІ ЗАСАДИ УТВОРЕННЯ ТА ПРИКЛАДИ РОБОТИ У ПАРЛАМЕНТІ УКРАЇНИ ІХ СКЛИКАННЯ**

Однією із основних структур парламенту України Верховної Ради України, є тимчасові слідчі комісії (далі ТСК). Як колегіальний тимчасовий орган Верховної Ради України, вони формуються з числа народних депутатів України, завданням якого є здійснення парламентського контролю шляхом проведення розслідування з питань, що становлять суспільний інтерес [1].

Правовими засадами для утворення ТСК є Конституція України, а саме ст. 89 ч. 2, проголошує вказується, що Верховна Рада України має у межах своїх повноважень створювати тимчасові спеціальні комісії [3].

Президент України В. Зеленський підписав Закон України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» (далі – закон), який парламент ухвалив 19 грудня 2019 року з пропозиціями Глави держави. [2].

Згідно з чинним законом, ТСК утворюється парламент, якщо за це проголосувало не менше однієї третини від конституційного складу Верховної Ради України, тобто 150 народних депутатів. Підставами для утворення ТСК можуть бути повідомлення про порушення Конституції України, законів та інших чинних правових актів органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, їхніми посадовими, службовими особами, керівниками підприємств, установ, організацій незалежно від форм їх власності, громадських об'єднань, що становлять суспільний інтерес, у тому числі: повідомлення про обставини, які загрожують суверенітету, територіальній цілісності України або її економічним, науково-технічним, національно-культурним, соціальним інтересам, охороні довкілля; повідомлення про масове порушення прав, свобод і законних інтересів громадян, їхніх об'єднань або зловживання владою посадовими, службовими особами, що заподіяло істотної шкоди суспільним інтересам.

У законі зазначено, що висновки й пропозиції слідчої комісії не є вирішальними для органів, які здійснюють кримінальне провадження. Також передбачено, що за відмову особи, запрошеної слідчою комісією, від давання показань як свідка або за відмову експерта чи перекладача без поважних причин від виконання покладених на них обов'язків експерта чи перекладача під час проведення розслідування слідчою комісією, а також за надання завідомо неправдивих показань, завідомо неправдивого висновку експерта, завідомо неправильного перекладу, зробленого перекладачем, винні особи несуть відповідальність згідно із законом [1].

Станом на січень 2020 року діють 6 тимчасових слідчих комісій (до складу їх обрано 67 народних депутатів, які очолили представники від партії «Слуга народу»). Та дві тимчасових спеціальних комісії (до складу яких обрано 24 депутати, які очолили від політичних партій «Голос» та «Європейська солідарність») [4]. Лічильна комісія Верховної Ради України ІХ скликання. Всього до складу комісії обрано 13 депутатів очолює О. Корнієнко і до її складу [4]. Вона виконує функцію організації голосувань парламенту й визначення їх результатів.

Наступна ТСК створена у парламенті для проведення розслідування відомостей щодо дотримання вимог законодавства у процесі зміни власників інформаційних телеканалів та забезпечення протидії інформаційному впливу Російської Федерації. Її очолив О. Василевська-Смаглюк, а до складу загалом 10 депутатів [4].

Завданнями ТСК з питань розслідування пожежі (вибухів) на складах боєприпасів у період з 2014 - 2018 рр. в м. Ічня (Чернігівська обл.), м. Калинівка (Вінницька обл.), м. Балаклія (Харківська обл.), м. Сватове (Луганська обл.), м. Кривий Ріг (Дніпропетровська обл.). Головою є Д. Арахамія, склад комісії всього 12 народних депутатів.[4].

Завданнями є проведення перевірки відомостей причин виникнення пожежі на складах боєприпасів та стратегічних об'єктах Міністерства оборони України. ТСК Верховної Ради України з питань розслідування можливих фактів порушення законодавства України та зловживання службовим становищем президентом Української асоціації футболу – (ФФУ), головою Комітету Верховної Ради України з питань бюджету парламенту VIII скликання Павелком А.В. при розв'язанні питання фінансування та реалізації бюджетної програми «Будівництво футбольних полів зі штучним покриттям у регіонах України» у 2017-2018 роках. Очолив А. Костюх у складі ще 9 нардепів[4].

Ця ТСК розслідує можливі факти зловживання службовим становищем нардепом VIII скликання і президентом ФФУ, Андрієм Павелком, головною метою роботи ТСК є пришвидшення справ, що до порушень в українському футболі.

Важливою ТСК у роботі парламенту є забезпечення для парламентського контролю за розслідуваннями нападів на Катерину Гандзюк та інших громадських активістів протягом 2017-2018 років. Відповідну ТСК очолив І.Василів, склад 13 депутатів.[4]. Здійснення парламентського контролю за розслідуваннями нападів громадських активістів протягом 2017-2018 років та також хто є замовником вбивства К. Гандзюк.

Ще однією важливою ТСК у парламенті України є ТСК, створена для проведення розслідування відомостей щодо укладання Угоди між Мінфіном та Спеціальним комітетом кредиторів з реструктуризації зовнішнього боргу у 2015 році.[4].

Вона має право розслідувати ситуацію з укладенням Угоди між Міністерством фінансів і Спеціальним комітетом кредиторів. Над розслідуванням комісії працює 9 нардепів на чолі з М. Бужанський.

Відповідно до Закону тимчасова спеціальна комісія парламенту це колегіальний тимчасовий орган Верховної Ради України, що створюється з-поміж народних депутатів України для підготовки і попереднього розгляду питань, а також для підготовки і доопрацювання проектів законів та інших актів Верховної Ради України на правах головного комітету, якщо предмет правового регулювання таких проектів не належить до предметів відання комітетів, утворених Верховною Радою України [1].

Парламент створив дві тимчасові спеціальні комісії - з питань правового статусу ветеранів війни та з питань формування і реалізації державної політики щодо відновлення територіальної цілісності та забезпечення суверенітету України. [4].

Перша з них здійснює аналіз застосування законодавчих актів з питань правового статусу ветеранів війни, також подає на розгляд парламенту України відповідні рекомендації, висновки та пропозиції щодо планування розвитку законодавства з питань правового статусу



ветеранів війни. Всього є 12 нардепів, а головою являється Я. Зінкевич, яка є від партії «Європейська Солідарність».

Основними завданнями другої є актуальні у сучасній Україні питання та забезпечення протидії можливим загрозам національним інтересам України в ході підготовки та здійснення заходів, спрямованих на деокупацію та реінтеграцію окупованих територій України, анексованих Автономної Республіки Крим та міста Севастополь тощо. Її очолює С. Рахманін від партії «Голос», а всього є 12 депутатів.

Отже, тимчасові слідчі комісії та тимчасові спеціальні комісії є важливою складовою для виконання правових функцій й завдання.

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України № 400-IX, від 19.12.2019 Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України. *Урядовий кур'єр*. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/400-IX> (дата звернення 10.02.2020).
2. Закон України про особливості роботи парламентських ТСК. *Офіційне інтернет-представництво президента України*. URL: <https://www.president.gov.ua/news/volodimir-zelenskij-pidpisav-zakon-pro-osoblivosti-roboti-pa-59265> (дата звернення 10.02.2020).
3. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 10.02.2020).
4. Тимчасові комісії Верховної Ради України. *Офіційний Веб-портал Верховної Ради України*. URL: [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p\\_temp\\_komitis](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p_temp_komitis) (дата звернення 10.02.2020).

**Сергієнко Роман**

студент 34-І групи,

факультету філології та історії

ГНПУ імені Олександра Довженка

**Науковий керівник:**

**Слісченко Л. В.** - канд. політ. наук, доцент

кафедри історії, правознавства та методики навчання

Глухівського НПУ ім. О. Довженка

### РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОГО ПАРЛАМЕНТУ У ПРОЦЕСІ ПРОВЕДЕННЯ РЕФОРМ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Конституція України проголошує парламент – Верховну Раду України – єдиним органом законодавчої влади в нашій державі. Конституційний склад Верховної Ради України – 450 народних депутатів. Порядок їх обрання встановлюється Законом України «Про вибори народних депутатів України». Відповідно до Закону вибори депутатів проводяться у загальнодержавному окрузі, який включає в себе всю територію України і закордонний

виборчий округ, та у 225 одномандатних округах, що утворюються Центральною виборчою комісією та існують на постійній основі. (стаття 18). Позачергові парламентські вибори в Україні відбулися 21 липня 2019 року, що пов'язано з достроковим припиненням повноважень ВРУ указом президента України В. Зеленським «Про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України та призначення позачергових виборів» від 21 травня 2019р. Цю дату можна вважати визначною в історії нашої держави, оскільки, за великий проміжок часу, відбулися суттєві зміни у складі парламенту. Зокрема, вперше в історії України одна з партій («Слуга Народу») змогла сформувати однопартійну більшість. Так, партія «Слуга народу» зібрала понад 43% голосів виборців і тим самим «привела» у парламент 254 депутата.

Також у Верховній Раді України ІХ скликання з'явилося багато нових обличь. За підрахунком Лабораторії законодавчих ініціатив (один з провідних аналітичних центрів України, створений у 2000р. на базі НаУКМА ) більше 80% народних депутатів парламенту отримали депутатський мандат вперше. Найбільше новачків прийшло з партій «Слуга Народу» та «Голос». Відповідно, із двох десятків депутатів партії «Голос» (17 – за списками від політичних партій, 3 особи від мажоритарних округів) лише лідер цієї політсили Святослав Вакарчук мав раніше депутатський мандат.

Важливо, що до складу Верховної Ради України ІХ скликання обрано близько 20% жінок (80 нардепів), тоді як у VIII скликанні працювало 53 жінки, тобто 12,6%. [1] Проте відповідно до чинного законодавства має бути не менше 30%. Ці парламентські вибори це лише розпочинають подальші зміни у парламенті. Цікавим є проект, який впроваджується у Верховній Раді України Програмою розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) за фінансованої підтримки Європейського Союзу (ЄС) в період з лютого 2019р. до лютого 2021р. Основна мета проекту (проект ЄС-ПРООН «Офіс парламентської реформи») – посилення роботи Верховної Ради України для підвищення ефективності парламенту, його прозорості та підзвітності у виконанні своїх конституційних повноважень - законодавчих, контрольних та представницьких. Особлива роль цього проекту полягає у загальному процесі проведення позитивних реформ на виконання Угод з про асоціацію між Україною та ЄС [2].

Зауважимо, що проект парламентської реформи складається з наступних компонентів:

Компонент 1 – «Рада За Реформи» – спрямовано на просування ролі Парламенту в загальному процесі реформ, з особливою увагою до удосконалення законодавчого процесу та парламентського контролю.

Компонент 2 – «Професійна Рада» – передбачає надання підтримки для професійної модернізації Апарату ВРУ шляхом фіналізації, тобто виконання та завершення стратегічного плану розвитку та комплексного розвитку людських ресурсів.

Компонент 3 – «Прозора Рада» - спрямований на посилення прозорості парламенту, його зв'язку з громадянами, посилення його звітності перед ними, шляхом використання нових комунікаційних технологій, громадянської освіти та залучення громадян до процесу реформ. Забезпечує проведення «Офісу парламентської реформи» в Україні Наглядова Рада Офісу, представництво ЄС в Україні (в особі Керівника Першого відділу програм допомоги Мартіна Клауке), постійне представництво ПРООН в Україні в особі Манал Фоуані та ін.

Важливою складовою проекту «Офісу парламентської реформи» є впровадження Стратегії електронного парламентаризму з метою посилення парламентських комунікацій та громадянської освіти. 19 листопада 2019 року відбулося засідання Наглядової ради ЄС-ПРООН з парламентської реформи. На засіданні обговорювалося питання щодо покращення роботи Парламенту. За словами Керівника Першого відділу програм допомоги Представництва Європейського Союзу в Україні Мартіна Клауке, Парламент України має стати більш ефективним, підзвітним та прозорим у виконанні своїх конституційних функцій – законодавчої, контрольної та представницької, та здійснювати позитивний вплив на загальний процес виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [3].

На завершення варто відзначити, що керівник Офісу парламентської реформи Є. Піддубна представила членам Наглядової ради план роботи Офісу на період до кінця 2020р. Цей план виокремлює наступні напрями роботи[4]:

1. Вдосконалення законодавчого процесу та парламентського контролю: підготовка змін до регламенту ВРУ щодо удосконалення законодавчого процесу, створення та запровадження моделі моніторингу проходження пріоритетних законопроектів на кожному етапі законодавчого процесу, методологічна підтримка у розробці плану законодавчої роботи ВРУ.

2. Розвиток спроможності Верховної Ради та її Апарату: розробка та впровадження оновленої кадрової стратегії ВРУ та відповідного плану заходів з її реалізації, допомога у розробці законопроекту про парламентську службу, розробка рекомендацій щодо запровадження ефективних практик управління кадрами на основі світових практик

3. Цифрова трансформація та комунікація з громадянами: підтримка ВРУ у запровадженні цифрового законодавчого процесу, координація роботи для запровадження нового порядку реєстрації та голосування народних депутатів, розробка цілісної концепції та плану дій з реалізації програми парламентської просвіти для різних цільових аудиторій.

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. Що треба знати про нову Верховну Раду. URL:<https://www.dw.com/uk/що-треба-знати-про-нову-верховну-раду/a-50185770> (дата звернення 11.02.2020).

2. Проект ЄС-ПРООН з парламентської реформи. URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/projects/parliamentary-reform-project.html> (дата звернення 11.02.2020).
3. Вячеслав Штучний: Апарат Верховної Ради налаштований на впровадження парламентської реформи *Верховна Рада України. Офіційний веб-портал*. URL: <https://rada.gov.ua/print/184676.html> (дата звернення 11.02.2020).
4. Короткий робочий план Офісу парламентської реформи до грудня 2020 року. URL: [https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/democratic\\_governance/Summary-of-PRO-Workplan-until-December-2020.html](https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/democratic_governance/Summary-of-PRO-Workplan-until-December-2020.html) (дата звернення 11.02.2020).